

SAVONIA

ammattikorkeakoulu

OPINNÄYTETYÖ - AMMATTIKORKEAKOULUTUTKINTO
SOSIAALI-, TERVEYS- JA LIIKUNTA-ALA

TYÖTOIMINNAN VAIKUTUS HYVINVOINTIIN

Kuntaan asiakaslähtöistä palvelua

TEKIJÄ: Hertta Balk

Koulutusala Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala	
Tutkinto-ohjelma Sosionomin tutkinto-ohjelma	
Työn tekijä(t) Hertta Balk	
Työn nimi Työtoiminnan vaikutus hyvinvointiin	
Päiväys 21.08.2024	Sivumäärä/Liitteet 41/4
Toimeksiantaja/Yhteistyökumppani(t) Sonkajärven työpajatoiminta	
Tiivistelmä <p>Toteutin opinnäytetyön yhteistyössä Sonkajärven työpajatoiminnan kanssa, jossa samassa oli myös työllisyyden kuntakokeilu. Opinnäytetyö toteutui kvalitatiivisena tutkimuksena. Haastateltavat olivat Sonkajärvellä työskenteleviä työpajaohjaajia, kuntakokeilun työntekijöitä, nuoriso-ohjaaja ja etsivä nuorisotyöntekijä. Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää, millaisista osa-alueista hyvinvointia edistävä työtoiminta koostuu työntekijöiden näkökulmasta tarkasteltuna. Tutkimuksen tavoitteena oli tuottaa tietoa Sonkajärven kunnalle siitä, mitä työllisyyttä edistävän palvelun tulee sisältää ja miten se tulisi järjestää.</p> <p>Hain opinnäytetyössä vastauksia tutkimuskysymyksiin, joita olivat: ” Millaista työllistymistä tukevan työtoiminnan tulisi olla, jotta se vastaa asiakaskunnan palvelutarpeisiin? ” Mitä palvelun järjestäminen edellyttää? ”. Käytin aineistonkeruumenetelmänä teemahaastattelua. Haastatteluista kertyi yhteensä 28 sivua aineistoa. Aineiston analysoinnissa noudatin aineistolähtöistä sisällönanalyysiä.</p> <p>Aineistosta nousi selkeästi esille se, että työllisyyttä tukevan työtoiminnan tulisi olla asiakaslähtöistä, toivoa antavaa ja sen tulisi edistää asiakkaiden kokonaisvaltaista kuntoutumista. Tuloksissa esille nousi myös palvelumuotoilun tärkeys siinä, kuinka kiinnostavuutta ja näkyvyyttä lisätään. Myös sujuvampi yhteistyö eri toimijoiden kanssa ja moniongelmaisuuksien puuttuminen nousi tutkimuksessa esille.</p> <p>Tutkimuksen tulosten perusteella työllisyyttä tukevalle työtoiminnalle on tarvetta ja se edistää asiakkaiden kokonaisvaltaista kuntoutumista sekä hyvinvointia. Jatkotutkimusaiheena voisi tutkia asiakkaiden kokemuksia palvelun laadusta ja sen vaikuttavuudesta. Jatkotutkimusaiheena voisi olla myös eri ammattilaisten yhteistyön vaikutuksen merkitys asiakkaan elämäntilanteessa.</p>	
Avainsanat hyvinvointi, osallisuus, kuntoutus, sosiaalinen kuntoutus, kuntouttava työtoiminta	

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO	4
2	HYVINVOINNIN TEOREETTINEN VIITEKEHYS	6
2.1	Allardtin hyvinvoinnin määritelmä.....	6
2.2	Sosiaalinen hyvinvointi	7
2.3	Osallisuus hyvinvoinnin näkökulmasta	7
3	KUNTOUTUS	9
3.1	Kuntouttava työtoiminta	10
3.2	Sosiaalinen kuntoutus	11
4	TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA TAVOITE	14
5	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	15
5.1	Tutkimusympäristön kuvaus	15
5.2	Aineiston keruu.....	15
5.3	Aineiston käsittely ja analyysi.....	16
6	TULOKSET	20
7	POHDINTA.....	25
7.1	Tulosten tarkastelu	25
7.2	Eettisyys ja luotettavuus.....	26
7.3	Ammatillinen kasvu	27
7.4	Hyödynnettävyys ja kehittämisideat	28
	LÄHTEET	29
	LIITE 1: SUOSTUMUSLOMAKE	33
	LIITE 2: ANALYYSITÄULUKKO	34
	LIITE 3: TEEMAHAASTATTELURUNKO	40
	LIITE 4: TIEDOTE.....	41

1 JOHDANTO

Suuri osa suomalaisista jää pois työelämästä ennen vanhuuseläkettä ja väestön ikääntymisen myötä kuntoutuksen keinot korostuvat (Piirainen & Kallanranta 2008, 94). Se kuinka ihminen pärjää työssä ja päivittäisessä elämässä on yhteiskunnan ja yhteisön kannalta merkittävä asia. Yhteiskunnan kannalta tarkasteltuna ihmisten työssä olemisen tavoitteen osalta ollaan suuren haasteen edessä. Laissa sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä (612/2021) 6§ säädetään kunnan velvollisuudesta lisätä ihmisten terveyttä. Sillä on päävastuu asukkaiden paremman voinnin lisäämisessä, sillä tavoin, että siitä säädetään laissa kuntaan (Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä 612/2021.)

Tammikuussa 2023 sosiaalipalveluiden ja terveydenhuollon järjestämisvastuu siirtyi kunnilta ja kuntayhtymiltä hyvinvointialueille. Uudistuksen yksi peruste oli, että taataan kaikille yhdenvertaiset palvelut ja pienennetään hyvinvointi ja terveys eroja. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2023). Sosiaalisen kuntoutuksen järjestämisvastuu on nykyään hyvinvointialueilla (Sosiaalihuoltolaki 1301/2014, 17§).

Sonkajärven kunnassa ollaan valmistelemassa työllisyyttä tukevaa työtoimintaa, koska työllisyyden kuntakoikeilussa ja työpajatoiminnassa on tullut esille, että on paljon asiakkaita, joille nykyiset palvelut eivät ole tarkoituksenmukaisia ja riittäviä. Iisalmessa sijaitsevan TOIMI- säätiön tarjoama sosiaalisen kuntoutuksen palvelu on käytettävissä Sonkajärveläisille niissä määrin, kuin hyvinvointialue on valmis sitä hankkimaan. Kunta järjestää työpajatoimintaa, mutta se ei voi toimia hyvinvointialueelle sosiaalisen kuntoutuksen palvelun tuottajana. Heillä on halu kehittää kuntaan uutta palvelua, joka olisi työllisyyttä tukevaa. Työllisyyttä tukeva työtoiminta tukee hyvinvointia ja liittyy tiiviisti sosiaalialaan ja opinnäytetyön tarkoitus on tuottaa tietoa kunnalle siitä 1.) Millaista työllistymistä tukevan työtoiminnan tulisi olla, jotta se vastaa asiakaskunnan palvelutarpeisiin? ja 2.) Mitä palvelun järjestäminen edellyttää?

Vuonna 2015 sosiaalinen kuntoutus määritellään sosiaalihuoltolaissa (1301/2014) omaksi sosiaalihuollon palveluksi. Sosiaalihuoltolakia pidetään kunnissa aika selkeänä ja realistisena. Sen todetaan selkeyttävän sosiaalihuollon työtä ja siihen liittyviä velvoitteita pidetään lisänä sosiaalihuoltoa tarvitsevien asukkaiden palveluihin. Mikäli lakia halutaan toteuttaa paremmin, vaatii se enemmän resursseja, enemmän ohjausta ja koulutettua henkilökuntaa. Kunnissa myös järjestetään hyvin monella eri tavalla sosiaalista kuntoutusta. (Puromäki, Kuusio, Tuusa & Karjalainen 2016, 4.)

Terveyden- ja hyvinvoinnin vuonna 2016 teettämän kuntakyselyn mukaan, kunnissa toivotaan palvelujen kehittämistä ja selkiinnyttämistä. Kunnissa on myös käsitys siitä, että kuntoutukseen perustuvia palveluja ei ole tarpeeksi ja niiden lisäämiseen tarvitaan enemmän resursseja ja neuvontaa. Monissa kunnissa sosiaalinen kuntoutus on kasvattanut hieman yhteistyötä niin kunnan toimijoiden, kuin kunnan ulkopuolisten palveluiden kanssa. Yhteistyö muun muassa TE-palveluiden ja Kelan kanssa on nostanut arvostusta. Useassa kunnassa sosiaalinen kuntoutus on kuitenkin hieman sekavaa, joten selkiyttämiseksi on tarvetta. (Puromäki, Kuusio, Tuusa & Karjalainen 2016, 4.) Opinnäytetyö pohjautuu sosiologi Allardtin hyvinvointiteoriaan, joka muodostuu kolmesta hyvinvoinnin tasosta (Allardt 1976, 9).

Toimeksiantajana on Sonkajärvellä sijaitseva työpajatoiminta, joka tarjoaa alle 29-vuotiaille nuorille työpajatoimintaa. Samassa rakennuksessa on myös työllisyyden kuntakoikeilun työntekijät ja työll-

syyskoordinaattori, joka toimii syventävän kehittämistyön harjoittelussa ohjaajana minulle. Hain teemahaastattelulla tietoa tutkimuskysymyksiini ”Millaista työllistymistä tukevan työtoiminnan tulisi olla, jotta se vastaa asiakaskunnan palvelutarpeisiin?” ja ”Mitä palvelun järjestäminen edellyttää?”. Tarkoituksena on selvittää, millaisista osa-alueista hyvinvointia edistävä työtoiminta koostuu työntekijöiden näkökulmasta tarkasteltuna. Tutkimuksen tavoitteena on tuottaa tietoa Sonkajärven kunnalle siitä, mitä työllisyyttä edistävän palvelun tulee sisältää ja miten se tulisi järjestää.

2 HYVINVOINNIN TEOREETTINEN VIITEKEHYS

2.1 Allardtin hyvinvoinnin määritelmä

Asetan hyvinvoinnin määrittelyyn opinnäytetyössäni sosiologi Erik Allardtin näkemyksen hyvinvoinnista ja sen kolmesta tasosta. Allardt näkee hyvinvoinnin eri tekijöinä, mitkä ovat elintaso (having), yhteisyyssuhteet (loving) ja itsensä toteuttamisen mallit (being). (Allardt 1976, 9.) Kaikkiin edellä mainittuihin tasoihin liittyy monia osa-alueita ja Allardtin hyvinvointi teoriassa näkökulma on yksilökeskeinen ja perustana on ihmisen tarpeentyydytys. Ensimmäinen taso eli elintaso (having) liittyy ihmisen fysiologisiin tarpeisiin, joita ovat ravinto, juoma, lämpö, ilma ja riittävä turvallisuus. Fysiologiset tarpeet ovat seikkoja, joita kaikki ihmiset tarvitsevat elääkseen. Allardt jakaa edellä mainitun luokan edelleen osioihin, joita ovat raha, asumistaso, työllisyys, opiskelu ja fysiologinen tila. (Allardt 1976, 38–42, 50.)

Toinen taso, niin kutsuttu yhteisyyssuhteet (loving) perustana on ajatus siitä, että ihmisellä on tarve solidaarisuuteen ja toveruuteen. Ihmisellä on tarve olla osana sosiaalisia suhteita, joissa ilmaistaan välittäminen ja huolenpito sekä rakkaus. Allardt määrittelee, että rakkaussuhteet ovat täydellisessä muodossaan symmetrisiä. Kun ihminen saa olla rakastettu, pidetty ja huolenpidon kohteena sekä vastavuoroisesti antaa samoja asioita toiselle ihmiselle, puhutaan silloin symmetrisestä suhteesta ja yhtenäisyydestä. Yhteisyyssuhteet Allardt jakaa kolmeen osa-alueeseen, joita ovat paikallisyhteisyys, perheyhteisyys ja sosiaaliset suhteet. (Allardt 1976, 42–33, 50.)

Viimeisenä tasona on oman kehittämisen mallit (being) jota pidetään hyvinvoinnin tärkeänä osana. Itsensä toteuttaminen jaetaan osatekijöihin, joita ovat yksilön mieltäminen persoonana eli korvaamattomana, yksilön saama arvonnanto (status), yksilön mahdollisuus harrastaa ja vapaa-ajan toiminta (tekeminen) sekä yksilön mahdollisuus poliittiseen osallistumiseen (poliittiset voimavarat). Itsensä toteuttamista tarkasteltaessa sen vastakohtana voidaan todeta olevan vieraantuminen. Vieraantumisen tarkoitetaan tilannetta, jossa yksilön sosiaalisia suhteita arvioidaan vain hyötynäkökulmasta ja jossa yksilöitä verrataan tavaroihin ja ovat näin ollen korvattavia. (Allardt 1976, 46–49.)

2.2 Sosiaalinen hyvinvointi

Ihminen käsitetään laumaeläimeksi, jossa yhteenkuuluvuuden tunne ja yhteys toisiin on elämälle välttämätön. Sen hakeminen lähtee käyntiin heti elämän alkuvaiheessa. Jos läheiset sosiaaliset suhteet eivät anna turvaa ja hyväksyntää, vaikuttaa se oman osaamisen epävarmuuteen ja huonomuuden tunteeseen ja haasteisiin luoda riskittömiä ihmissuhteita. Sosiaalisilla suhteilla on koko elämän ajan vaikutusta ihmisen kokonaisvaltaiseen terveyteen. Jo lyhyen ajan sosiaalisen pois sulkemisen ja ryhmästä jättäytyminen on katsottu tuottavan aivoissa fyysisiä oireita. (Fadjukoff, Kainulainen, Pirhonen, Saaranen, Valokivi & Vauhkonen 2022, 330.)

Hyvinvoinnin pääulottuvuus muokkautuu sosiaalisista suhteista ja ihmisen merkityksestä ympäristöön. Tuleeko ihminen kohdatuksi omana itsenään, myös huonosti voivana. Sosiaalista hyvinvointia voivat alentaa esimerkiksi erilaiset sairaudet. Sosiaalisen hyvinvoinnin vajeet taas voivat altistaa sairauksille ja lisätä käyntejä terveydenhuoltoon. Inhimillinen hyvinvointi on laaja käsite ja liian niukka terveyden tavoittelu voi aiheuttaa jopa pahoinvointi vaikutuksia. Yhteisöllisyyden kokeminen on ihmisen perustarve ja sosiaalisen vuorovaikutuksen estäminen on tiedetty olevan jopa rangaistuskeino, jolla ohjataan käyttäytymistä. Sosiaalinen hyvinvointi muodostuu vuorovaikutuksessa muihin ihmisiin. Siihen vaikuttavat ihmisen ja ympäristön piirteet ja tekeminen, joista ihminen hahmottaa mahdollisuuksiaan. Sosiaalista hyvinvointia pitää tutkia yksilö, yhteisö ja yhteiskunta tasolta, koska eroavaisuuksia on kaikissa luokissa. (Fadjukoff, Kainulainen, Pirhonen ym. 2022, 327–328.)

Sosiaalinen hyvinvointi toteutuu tai sitä rajataan sosiaalisessa, kulttuurisessa ja muokatussa ympäristössä, jossa yksilö elää. Sosiaaliseen hyvinvointiin on laadittu YK:n 17 kestävän kehityksen seikkaa, jotka yhdistyvät ihmisten hyvinvointiin ja oikeuksiin, taloudelliseen asemaan ja yhteiskunnan tilanteeseen sekä ympäristön lujuteen ja köyhyyden vähentämiseen. Tarkoitus on kehittää sosiaalista hyvinvointia tukevia ympäristöjä luonnon sietokyvyn rajoissa. Globaalista näkökulmasta sosiaalinen hyvinvointi näyttäytyy yhteiskuntien ja ryhmien taloudellisina, sosiaalisina ja kulttuurisina seikkoina, joita ovat mm. oikeudenmukaisuus ja mahdollisuus vaikuttaa. Joitakin maailmanlaajuisia sosiaalisen hyvinvoinnin vastakohtia ovat epätasa-arvo, pakolaisuus ja ääriilikkeet. Hyvinvoivan yhteiskunnan täytyy pystyä kehittämään ihmisille hyvinvointia. Kyse on tällöin eri tasojen toimivuudesta. (Fadjukoff, Kainulainen, Pirhonen ym. 2022, 328–330.)

2.3 Osallisuus hyvinvoinnin näkökulmasta

Osallisuuden viitekehys muodostuu eri teorioista, koska erilaiset teoriat kertovat ihmisten toiminnasta. Osallisuutta ei nähdä toiminnallisena tai ainutlaatuisena yksityiskohtana, mutta se toteutuu kanssakäymisessä yksilöiden ja luonnon keskuudessa. Osallisuuden nähdään olevan elämistä, aktiivisuutta, jakamista ja jaksoja eri suhteissa, missä vapaus ja oikeus muuttuvat. On paljon seikkoja, jotka vaikuttavat pystyvyyden mahdollisuuksiin ja estoihin eli siihen, kuinka ihminen voi ja ymmärtää voivansa vaikuttamaan voimavaroihinsa ja tarpeisiinsa. (Isola, Kaartinen, Leemann ym. 2017, 16.) Sosiaali- ja terveysministeriön mukaan osallisuus tarkoittaa läsnäoloa, asioiden muuttamista sekä hoivaa yhdessä kehitetystä hyvinvoinnista osalliseksi pääsemistä (Sosiaali- ja terveysministeriö julkaisuaika tuntematon).

Osallisuus nostetaan usein arvoksi ja tavoitteeksi useissa erilaisissa toiminnoissa ja se yhdistetään usein hyvinvointiin liittyväksi. Hyvinvoinnin on katsottu toteutuvan silloin, kun ihminen voi vaikuttaa omaan elämäänsä ja tuntea sen mielekkääksi. Osallisuus ei saa olla vain aktiivisuutta vaativaa tekemistä, vaan osallisuuden on tapahduttava muutenkin tavalla, että ihminen pystyy kokemaan olevansa osana jotakin, odottamatta häneltä siihen erityisvahvuuksia. (Jalava & Seppälä 2010, 254.)

Merkityksenä osallisuuden tunne voi olla myös ihmisen tuntemaa konkreettista yhteyttä yhteiskuntaan, paikallisiin yhteisöihin ja elämistä itselle hyväksi näkemällä tavalla. Osallisuutta tunteva kokee tulleen nähdyksi ja kuulluksi haluamallaan tavalla ja lisää hänelle merkityksellisiä asioita. Yhteiskunnallista osaamista kuvaavat taloudelliset, sosio- kulttuuriset ja poliittiset seikat. Riittävä taloudellinen tilanne ja hyvinvointi on tärkeä itsenäisen ja tärkeän tuntemuksen kehittymiseen, sekä lisää innostusta yhteiskunnallisista asioista. Osallistumisoikeus ja osallistuminen lisäävät osallisuutta yhteiskunnassa ja yksilötasolla. Kuntalaisten osallisuuden lisääminen on demokratiaa. (Piipponen, Kurikka & Kuntaliitto 2020, 4.)

Sosiaalipoliittisesta näkökannasta sosiaalinen osallisuus mielletään valtion velvollisuudeksi tehdä mahdolliseksi ja auttaa ihmisten osallisuutta yhteiskunnassa. Yhteiskuntatieteellisissä teorioissa osallisuutta on ajateltu inklusio- ja eksklusion tavoin. Inklusio merkitsee yhdessä olemista ja yhteisöön sitoutumista. Eksklusio taas tarkoittaa syrjäytymistä ja ulkopuolelle jäämistä. Inklusiolla pystytään arvioimaan yhteiskunnallisen solidaarisuuden toteutumista. Inklusio ja eksklusio yhdistetään myös kansalaisuuteen ja niiden kautta voidaan ilmentää hyvinvointivaltion palvelujen ja järjestelmän toteutusta. Näin ollen sosiaalista osallisuutta voidaan pitää merkittävänä tavoitteena monella politiikan alalla. (Pietiläinen & Rätty 2017, 23.)

Sosiaaliselle osallisuudelle (social inclusion) ei ole laadittu tarkkaa määritelmää, mutta sitä pidetään syrjäytymisen vastakohtana. Sosiaalinen osallisuus on siten iso ja monisäkeinen sateenvarjo käsite, jonka alla on useita katsomuskantoja ja lähestymistapoja. (Leemann, Kuusio & Hämäläinen 2015, 1.) Sosiaalinen osallisuus liittyy kokemuksellisuuteen ja osallistumiseen arjen aktiviteeteissa eri yhteisöissä. Sosiaalinen osallisuus sitoutuu osaksi elämää ja arkea. Tällöin eteen tulee kysymyksiä siitä, kuinka elämässä päästään eteenpäin ja kuinka saada uskoa pysyviin muutoksiin. Haasteiden kanssa eletään ja niistä selviydytään arjessa. Kuntoutuminen ei tapahdu vain professionaalisissa tapaamisissa vaan myös niiden ulkopuolella. (Lindh, Linnakangas & Laitinen 2017, 114.) Sosiaalinen osallisuus on ryhmissä, yhteisöissä ja vuorovaikutuksessa olemista. Sosiaaliseen osallisuuteen kuuluu yleensä syrjäytymiseen puuttuminen ja elämänhallinnan lujittuminen. Sosiaalista osallisuutta pidetään edellytyksenä poliittisen osallisuuden onnistumiseksi. (Maunu & Kiilakoski 2018, 3.) Sosiaalinen osallisuus mielletään niin arvo tavoitteeksi, kuin keinoksi vähentää köyhyyttä, vähentää syrjäytymistä ja lisätä reilua, tasavertaista yhteiskuntaa. Tärkeää on yhteiskunnan laidoilla tai ulkopuolella olevien ihmisten auttaminen palveluihin. Sosiaalinen osallisuus on yksilöllistä ja siihen muokkautuu vuorovaikutukselliset ihmissuhteet, toiminnallisuus sekä läsnäolon tunne. (Leemann & Hämäläinen 2016, 589.) Työttömyyden katsotaan johtavan syrjäytymisen riskiin (Lloyd, Chris 2010,11).

3 KUNTOUTUS

Käsitteenä kuntoutus (rehabilitation) saapui Suomeen 1940-luvulla. Alussa käytettiin sanaa kuntoutuminen ja myöhemmin vallalle nousivat käsitteet kuntoutuminen ja kuntoutus, jossa taustalla oli ajatus kuntoutujan vaikuttamismahdollisuuksien edistämisen korostaminen. Veikko Niemi on laatinut hahmotuksen kuntoutuksen kehityssuunnista. Vuonna 1960 kuntoutuksen periaatteeksi selkiytyi kuntoutuspalvelujen ”normalisointi”, jossa erinäisistä kuntoutuksen palveluista haluttiin saada kaikille yleiset palvelut. Toinen yleinen kehityspiirre on suurempi kuntoutujan henkilökohtaisia mahdollisuuksia edistävä toiminta. Siitä on puhuttu myös kuntoutuksen sosiaalisena investointina. Kehitys vammakohtaisuudesta tarvekohtaiseen lähti muodostumaan 1960-luvulla. Tuolloin ajateltiin, että kuntoutuksen tuli muuttua kaikille yleinen palvelu, jolloin kuntoutustarve olisi kuntoutuksen perusta, eivätkä ennakkoon laaditut rajat. Toinen yleinen kehityspiirre on ollut selkeästi etuuksien saamisesta suurempaan kuntoutujan omia mahdollisuuksia edistävään toimintaan. Kolmas kehityslinja työtavoitteesta sosiaaliseen toimintakykyyn on muodostunut pikkuhiljaa yhteiskunnan tilanteen muokkavana. Kaikille aiempi työtavoite ei ole realistinen ja tällöin ihmisen kannalta paras ratkaisu on edistää toimintakykyä ja sosiaalista selviytymistä. (Puumalainen 2008,16–18.)

Taulukko 1. Veikko Niemen käsitys kuntoutuksen kehityssuunnista.

1.	Erityinen	Yleinen
2.	Vammakohtainen	Tarvekohtainen
2.	Taloudellinen avustaminen	Palvelu
3.	Työtavoite toimintakyky	Sosiaalinen

Kuntoutuksen tavoitteet ja muodot sekä työskentelytavat uudistuvat työelämän ja yhteiskunnallisen hyvinvointipolitiikan muuttuessa. Kuntoutusjärjestelmä on parhaillaan muutosvaiheessa Suomessa. Kuntoutus lähtee monitieteellisestä ideologiasta ja onkin käytännössä monialainen. Kuntoutuksen tuella ihminen voi saavuttaa työkyvyn ja olla osa yhteiskunnan toimintaa. Varhaiskuntoutuksen ja työhön sisältyvän kuntoutuksen on katsottu edistävän ihmisten sosiaalisia mahdollisuuksia. Kuntoutusajattelu on muuttunut ja viime vuosituhannele asti kuntoutujalla on ajateltu olevan vajavuus, jota on pyritty hoitamaan, kehittämään ja sopeutumalla tilanteeseen. Tuohon aikaan kuntoutuksessa on ollut vahvasti esillä asiantuntijalähtöisyys. Nyt kuntoutus on voimaannuttavaa ja kuntoutujan asema ja tarpeet ovat tärkeässä asemassa. Kuntoutus on prosessi, jossa ihminen vahvistuu vaikuttamismahdollisuuksissa, omien asioiden päättämässä ja hallinnan taidoissa. Uuden ajattelutavan perustana on ajatus siitä, että ihmisen elämänhallinnan lujittuminen ja voimaantuminen muodostuvat parhaiten, jos hänellä on vapaus tehdä päätöksiä ja valvoa oman kuntoutusprosessin edistymistä. Paradigmaan sisältyy myös sosiaalisten asioiden ja toimintaympäristön huomioon ottaminen sekä ihmisen aktiivisen toimijuuden tukemista. (Jalava & Seppälä 2010 ,252–253.)

3.1 Kuntouttava työtoiminta

Vuonna 2022 tullut lakimuutos vaatii, että hyvinvointialueiden tulee järjestää kuntouttavaa työtoimintaa. (Laki kuntouttavasta työtoiminnasta 591/2022, 6 §.) Hyvinvointialueet pystyvät toteuttamaan kuntouttavan työtoiminnan itse, yhdessä toisten hyvinvointialueiden kanssa tai ostaa sen toisilta palveluntuottajilta. Kunta voi antaa lainsäädännön laatimissa puitteissa palveluita hyvinvointialueelle. Silloin noudatetaan hankintalakia, eli kunta on osallisena hyvinvointialueen kilpailutuksissa ja myy palveluaan. Tulevaisuudessa on pohdittava, kuinka kunta ja hyvinvointialue yhdessä lisäävät hyvinvointia työllistämistä edistävissä palveluissa. Laissa on säädetty, että kuntouttavaa työtoimintaa ei saa ostaa yritykseltä. (Sote-uudistus tulee- miten lakimuutos vaikuttaa kuntouttavaan työtoimintaan? 2022.)

Kuntouttava työtoiminta on myös sosiaalihuoltolaissa (710/1982, 17 §) säädetty toimi, jossa henkilö saa etuutena työmarkkinatukea tai toimeentulotukea. Tavoitteena on lisätä asiakkaan elämänhallintataitoja ja parantaa mahdollisuuksia työllistyä. Kuntouttavan työtoiminnan jaksot ovat kuntoutujille 3–4 kuukauden pituisia, joissa palkka- ja työsuhdetta ei ole. Kuntouttava työtoiminta on muutettu velvoittavaksi myös yli 25-vuotiaille, joka lisäsi aktiivisuuden piirissä olevien ihmisten määrää. Jos kuntouttavasta työtoiminnasta kieltäytyy, voi se johtaa etuuksien menettämiseen tai pienentymiseen. Kuntien lisäksi kuntouttavaa työtoimintaa järjestävät säätiöt, kansalaisjärjestöt ja uskonnolliset yhteisöt. Tutkimusten mukaan kuntouttavalla työtoiminnalla on ollut positiivisia hyvinvointiin liittyviä vaikutuksia, mutta työllisyttä lisäävä vaikutus on jäänyt heikoksi. Tunnettuja hyvinvointiin liittyviä vaikutuksia ovat olleet tasainen elämänrytmi ja hyväksi koettu sosiaalinen apu, itsetunnon lisääntyminen ja aktiivointi. (Mäntyneva & Hiilamo 2018, 19.)

Tuhannet ihmiset käyvät päivittäin kuntouttavassa työtoiminnassa ja vuonna 2016 osallistujia on ollut liki 42 000. Poliittisessa tarkastelussa kuntouttava työtoiminta on sosiaalista työllistämistä, väli-työtä ja työelämäosallisuutta. (Mäntyneva 2019, 13.) Vuonna 2019 kuntouttavassa työtoiminnassa on ollut noin 45 100 henkilöä, joka on noin 8 prosenttia enemmän kuin vuonna 2016. Kuntouttavassa työtoiminnassa käyvien ihmisten työ- tai toimintakyky on heikentynyt, jonka vuoksi he eivät pysty osallistumaan julkisiin työvoimapalveluihin tai työntekoon. Yleisin tapa ohjautua kuntouttavaan työtoimintaan on ollut kauan kestänyt työttömyydestä aiheutunut työttömyysturvan kesto (98,6 %). Kuntouttavaa työtoimintaa järjestetään eniten kunnan omana toimintana. Vuoden 2020 tilastoraportissa kunnat tahtovat erikseen tuoda esille, että aktivointisuunnitelmat ja niihin linkittyvät kuntouttavan työtoiminnan ajat ovat työllistymisen alku porras mutta eivät ainoastaan riittäviä. Ajatellen elämänhallintaa, olisi tärkeää, että esimerkiksi sosiaalinen kuntoutus, (ammattillinen) kuntoutus tai velkaneuvonta liitettäisiin osaksi kuntouttavan työn prosessia. (THL tilastoraportti 2020, 1–5.)

Kuntouttava työtoiminta on aktivointipolitiikkaa, joka alkoi Suomessa 1990-luvun lopulla tullessaan EU:n ja pohjoismaiden kautta Suomeen. Aktiivoinnin tarkoitus on saada pitkäaikaistyöttömät takaisin työelämään. Useissa maissa on alettu kiinnittää huomiota asiakkaan saamaan työttömyysturvan/sosiaaliturvaan muodostuviin oikeuksiin ja velvollisuudet pohditaan uudelleen. Kuntien tehtävänä on myös aktivoinnin tekeminen ja sen ehdot liitettiin toimeentulotukeen. Aktiivisen sosiaalipolitiikan uudistaminen muotoutui laiksi kuntouttavasta työtoiminnasta. Siinä aktivointi fokuoituu kauan

työttömänä olleisiin ja haastavasti työllistyviin ihmisiin. Lain toteuttaminen oli kunnan ja varsinkin sen sosiaalitoimen työ mutta säädösten ilmoittamana yhteistyössä työhallinnon kanssa. On yleistä, että aktiivinen sosiaalipolitiikka mielletään usein kunnan tuottamana kuntouttavana työtoimintana. Kunta vaikuttaa lisäksi osaltaan työvoiman palvelukeskus- toimintaan, antaa työtä pitkäaikaistyöttömille, hankkii työttömien terveystarkastukset sekä kuntouttaa työttömiä. Kuntouttavaa työtoimintaa on tutkittu Suomessa jonkin verran. (Karjalainen & Karjalainen 2011, 6–8.)

Suomessa on tehty tutkimus, jonka tarkoituksena on ollut jakaa valtakunnallista tietoa kuntouttavan työtoiminnan kehittämiseksi. THL on vuonna 2010 laatinut valtakunnallisen kyselyn kunnille koskien kuntouttavaa työtoimintaa. Kyselystä käy ilmi, että 76 % vastaajista oli sitä mieltä, että vuonna 2011 voimaan tullut lakimuutos asiakkaan velvoittavuuden korostuminen on positiivinen asia. 57 % kunnista oli sitä mieltä, että kuntouttavan työtoiminnan asiakaspaikkoja on riittävästi. 43 % vastaajista oli sitä mieltä, ettei paikat ole riittävät. Vastauksissa tulee esiin, että kunnilla on eniten omia työtoiminnan paikkoja, joista yleisimpiä ovat teknisen huollon tehtävät, vanhustenhuolto ja siivoushommat. Tarjolla on myös puutöitä, tekstiilipuolta ja monenlaisia pakkaustehtäviä. Kyselystä selvisi, että useimmissa kunnissa ollaan sitä mieltä, että kuntouttavan työtoiminnan henkilöstöä ei tarvitse lisätä. Vastausten perusteella päihde- ja mielenterveyspalveluja ei ole riittävästi tarjolla kuntouttavan työtoiminnan asiakkaille. Tavallisimmat siirtymät olivat, että asiakkaat aloittivat uuden työtoiminnan jakson ensimmäisen loputtua. Kunnat kokivat tärkeimmäksi yhteistyötahoksi työ- ja elinkeinotoimiston ja järjestöt sekä yhteistyötä kunnat haluaisivat eniten kehittää terveydenhuollon kanssa. (Karjalainen & Karjalainen 2011, 16–39.)

3.2 Sosiaalinen kuntoutus

Sosiaalihuoltolain (1301/2014, 17 §) tarkoittaa sosiaalityön/sosiaaliohjauksen tavoin tarjottavaa tehostettua ja tavoitteellista apua sosiaalisen kyvykkyyden ja elämänhallinnan edistämiseksi tai ylläpitämiseksi. Sen on tarkoitus myös vähentää syrjäytymistä ja lisätä osallisuutta. Sosiaaliseen kuntoutukseen sisältyy

1. Ihmisen omien tarpeiden mukaan sosiaalisen kyvykkyyden ja kuntoutustarpeen tutkimista.
2. Kuntoutusohjausta ja erilaisten kuntoutuspalvelujen yhteen liittämistä.
3. Ohjausta arkipäivän tekemisistä onnistumiseen ja pystyvyyden tunteeseen elämässä.
4. Ryhmässä tapahtuvaa tekemistä ja tukea sosiaaliseen kanssakäymiseen ja lisäksi muita tarpeellisia yksilön kuntoutumista lisääviä toimenpiteitä. (Sosiaalihuoltolaki 1301/2014.)

Sosiaalista kuntoutusta on tarkennettu ja määritetty noin 1970-luvulta saakka, eli useiden kymmenien vuosien ajan. Se on luokiteltu lääketieteellisen tai ammatillisen kuntoutuksen ohelle itsenäiseksi kuntoutuksen näkökulmaksi tai sen on ajateltu olevan syrjäytymistä ehkäisevänä toimintana. (Tuusa & Ala-Kauhaluoma 2014.)

Sosiaalisista kuntoutusta voidaan tarvita ihmisen sosiaalisesta poikkeavuudesta, sairaudesta tai vammasta tai ympäristötekijöiden vaikutusten vuoksi. Tämä kertoo sen, onko kuntoutuksen painopiste yksilössä vai suuremmissa yhteisöissä ja yhteiskunnallisissa osissa. Lisäksi se kertoo, sen että onko

sosiaalinen kuntoutus yksilöllistä vai kollektiivista tavoittelua. Sosiaalinen kuntoutus ei liity pelkään yksilöön, vaan myös yksilön sosiaalisiin suhteisiin, suuremmassa yhteisössä ja yhteiskunnassa. (Kataja, Lantela & Romakkaniemi 2022, 116–118.)

Sosiaalinen kuntoutus on ajankohtainen yhteiskunnalliselta kannalta. Nykyään ihmisten osallistumiseen, pärjäämiseen sekä toiminta- ja työpystyvyyteen yhdistyvät kysymykset ovat moninaisempia ja haastavammin hallittavia. Sosiaalisen kuntoutuksen käsitteellä on monenlaisia tulkintoja ja sen on ajateltu olevan kuntoutusjärjestelmän kattokäsite. Sitä on kutsuttu myös ”jätemaaksi”, jonne voi kipata kaikki se, joka ei sovellu muihin kuntoutusmuotoihin. (Isometsä 2017, 16.)

Kuntoutusmuotoja on neljä ja ne luokitellaan sosiaalisiksi, lääkinnällisiksi, kasvatukselliseksi ja ammatilliseksi kuntoutukseksi. Sosiaalisen kuntoutuksen päätavoite on ihmisen kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin lisääntyminen ja elämänhallintataitojen edistäminen. Useimmiten sosiaaliseen kuntoutumiseen liitetyt palvelut auttavat ihmistä kasvussa, kehityksessä, asumisessa, liikkumisessa, työnteossa, opiskelussa, vuorovaikutuksessa, perhe- elämässä ja huoltajuudessa. Sosiaalista kuntoutusta antavat sosiaali- ja terveydenhuollossa työskentelevät eri tahot. (Forss & Vatula- Pimiä 2014, 180.)

Sosiaalinen kuntoutus kuuluu sosiaalipalveluihin, joka merkitsee sosiaalityön ja sosiaalihoituksen tavoin tarjottavaa tehostettua ja määrätietoista apua sosiaalisen toimintakyvyn ja elämänhallinnan edistämiseksi ja ylläpitämiseksi. Se on myös syrjäytymisen ennaltaehkäisyä ja sen vähentämistä sekä osallisuuden lisäämistä. Sosiaalista kuntoutusta ohjaa (Sosiaalihuoltolaki 1301/2014, 17 §). Sosiaalinen kuntoutuminen merkitsee ainutlaatuisesti suunniteltua yhteisö ja/ tai yksilötekemistä, missä päämäärä on suunniteltu kuntoutujan lähtökohdista. Sosiaalista kuntoutusta antavat monet eri tahot. Kuntoutus ei ole erillistä toimintaa, vaan sillä on mietitty yhdessä kuntoutujan kanssa tavoite. On tärkeää, että sosiaalista kuntoutusta antavilla työntekijöillä on tieto kuntoutujan palvelukokonaisuudesta. Tahoista, joiden kanssa kuntoutuja on tekemisissä, muodostuu toinen verkosto, jonka tunteminen on oleellista niin asiakkaan kuin työntekijän kannalta. Sosiaalisessa kuntoutuksessa oleva tarvitsee usein apua hänelle kuuluvien etuuksien ja oikeiden palvelujen hakemisessa. Asiakkaan tuen tarpeet tulee olla tiedossa, jotta työntekijä voi tehdä yhteistyötä muiden toimijoiden kanssa. Kuntoutumisessa on tärkeitä muutosvaiheita palveluun saapuessa, palvelun aikana ja palvelun loppuessa. Näissä muutosvaiheissa tulee esille yhteistyötahot ja puuttuvat palvelut. (Määttä 2018, 32–33.)

Sosiaalisessa kuntoutuksessa lähtökohtina on kuntoutukseen liittyviä asioita. Kuten kuntouttava työote, kuntoutukseen liittyvien välineiden käytön osaamista ja erilaisten kuntoutuspalveluiden liittämistä kokonaisuudeksi sekä uusien kuntoutusväylien suunnittelua. Palveluun tulisi päästä vaivattomasti ja tavoitteena on, että asiakkaan elämänlaatu kohenee. Se voi näkyä elämänhallinnan taitojen edistymisenä, siirtymisenä oikeiden palvelujen asiakkaaksi tai jokin muu merkittävä positiivinen muutos. (Puromäki, Kuusio, Tuusa & Karjalainen 2016, 24.) Sosiaalihuoltolain (1302/2014) mukaan sosiaalityöntekijä on tärkeässä osassa tehdessään palveluntarpeenarviointia ja tehdessään päätöstä, hyötykö asiakas sosiaalisesta kuntoutuksesta. Tarve voi tulla esille myös muissa peruspalveluissa, joten tietämys palveluista, joissa monenlaista tukea tarvitseva asiakas on käynyt ennen kuntoutusta, on eduksi. Sosiaalityö on avainasemassa tuodessaan esille verkostoa, joka mahdollistaa yhtenäistä näkemystä ja tavoitettavuutta asiakkaiden neuvomisen ajankohdasta ja vaatimuksista. Asiakkaat

ohjautuvat sosiaaliseen kuntoutukseen myös muualta kuin sosiaalitoimistojen kautta. Näitä ovat mm. TE-toimisto, TYP ja kuntien työllistämisyksiköt. (THL & Raivio 2018, 17.)

Työllistymistä lisäävä monialainen yhteispalvelu (TYP) on TE- palveluiden, kuntien ja Kelan hallitsema toimintametsodi, jossa asiakkaiden kanssa suunnitellaan yhdessä hänen työllistymissuunnitelmansa. Yhteispalvelun tarkoitus on auttaa työttömiä henkilöitä työllistymisessä ja tarjota heille sopivia sosiaali- ja terveyspalveluja, työvoima- ja yrityspalveluja sekä Kelan järjestämiä kuntoutuksia. (TE-palvelut julkaisuaika tuntematon.)

Sosiaaliseen kuntoutukseen on laadittu kuntoutuksen asiakas- ja järjestelmätasoa yhteen liittävät osa-alueet. Tavoitteet on laadittu osana sosiaalisen kuntoutuksen valtakunnallista kehittämishanketta (SOSKU) 2015–2018. Sosiaalinen kuntoutus voimaannuttaa ja se nähdään oppimis- ja kasvu-prosessina, jossa yksilötason tavoitteet yhdistyvät elämäntilanteessa tapahtuvaan hyvään edistymiseen, kasvuun ja kehitykseen. (Sosiaalisen kuntoutuksen valtakunnallinen kehittämishanke ja terveyden- ja hyvinvoinnin laitos 2018, 6–7.)

Järjestelmätasolla tavoitteissa edistyminen vaatii muutostyön osaamista. Työntekijöillä on oltava taitoa herättää, lujittaa ja ylläpitää yksilössä toivoa motivoitumisen heräämiseksi ja muutoksen onnistumiseksi. Asiakastasolla asiakasosallisuus merkitsee yksilön osallisuutta omassa elämässä. Yksilö asettaa omat tavoitteet ja pohtii omaa roolia ja vastuuta, kuinka muutos on saavutettavissa. Järjestelmätasolla asiakasosallisuus näyttäytyy avunhakijan tietämyksen ymmärtämistä ja sitoutumista tavalla, jota voi hyödyntää palveluita taas kehitettäessä. Asiakastasolla arkitaitojen edistyminen merkitsee parempaa taitoa selviytyä arjesta. Järjestelmätasolla tavoitteisiin pääsy vaatii yhdessä kulke-
misen kykyä, jalkautuvaa työtä ja tekemistä yksilön arjessa sekä erilaisten toiminnallisten menetelmien käyttämistä arjessa. Asiakastasolla yhteisötaitojen lujittuminen merkitsee osallistumis- ja asiointikynnysten alenemista, omaehtoisuuden edistymistä, oman ja yhteisön välisen suhteen lujempaa ymmärrystä. Motivaation herääminen tulevaisuuteen, tilanteeseen sopeutuminen ja oman paikan löytymistä yhteiskunnassa. Järjestelmätasolla tavoitteissa pysyminen vaatii palvelujen yhteensovittamista, verkostotyötä, rakenteellista sosiaalityötä ja raportoinnin taitoa. Tärkeää on myös arviointitaitoa, sosiaalisesti esteettömien, osallisuutta lisäävien tilojen saavutettavuus. (Sosiaalisen kuntoutuksen valtakunnallinen kehittämishanke ja terveyden- ja hyvinvoinnin laitos 2018, 6–7.)

4 TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA TAVOITE

Tämän tutkimuksen tarkoituksena on tuottaa tietoa työllisyyttä tukevan työtoiminnan järjestämisen edellytyksistä Sonkajärven kunnassa työntekijöiden näkökulmasta tarkasteltuna. Haastattelujen kautta on tarkoitus selvittää, millaista työllisyyttä tukeva työtoiminnan tulisi olla käytännössä, jotta se vastaa asiakkaiden tarpeisiin? Monet työntekijät ovat kertoneet, että Sonkajärveltä puuttuu palvelu, jossa asiakas saisi tarpeenmukaista ja saavutettavaa palvelua. Työntekijät ovat tilanteessa, jossa asiakas tulisi ohjata palveluun, jota ei ole olemassa tai se ei ole saavutettavissa. Sonkajärven kunta haluaa lisää tietoa siitä, kuinka työllisyyttä tukevaa työtoimintaa olisi mahdollisuus toteuttaa.

Tutkimuskysymykset ovat;

- 1.) Millaista työllistymistä tukevan työtoiminnan tulisi olla, jotta se vastaa asiakaskunnan palvelutarpeisiin?
- 2.) Mitä palvelun järjestäminen edellyttää?

Tiedosta hyötyvät Sonkajärven kunnassa monet eri toimijat ja he voivat hyödyntää tuottamaani tietoa kehitettäessä työllisyyttä tukevaa työtoimintaa. Tutkimuksen yksi tavoite on, että sillä olisi positiivista vaikutusta siihen, että työllisyyttä tukeva palvelu jäisi pysyväksi palveluksi Sonkajärven kuntaan.

5 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Kvalitatiivisen eli laadullisen tutkimuksen perustana on todellisen elämän kertominen ja sillä on pyrkimys enemmänkin paljastaa todellisuutta kuin todentaa jo olemassa olevia totuuksia. Tähän muokkautuu ajatus siitä, että todellisuus voi olla moninainen. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa tarkoituksena on asian kokonaisvaltainen tutkiminen. Tutkijaa ohjaavat myös arvot, jotka muokkaavat sitä, kuinka ymmärrämme tutkittavan asian. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2014, 161.) Kvalitatiivisessa tutkimuksessa suositetaan ihmisiä tiedonantajina ja käytetään induktiivista analyysia. Tutkijan tarkoitus on tuoda esille odottamattomia asioita. Tämän vuoksi perustana ei ole teoria tai hypoteesien testailu vaan monitahoinen ja tarkka tutkiminen. Tutkija ei määrää siitä, mikä on tärkeää. Aineistoa hankittaessa käytetään laadullisia metodeja, kuten teemahaastattelu, jossa haastateltavien ääni pääsee esille. Kohde-joukko valitaan tarkasti, eikä käytetä satunnaisotoksia. Piirteinä on tutkimussuunnitelman muokkautuminen tutkimuksen edetessä. Tutkimuksessa on joustavuutta ja suunnitelmia voi muuttaa tilanteen mukaan. Lisäksi asioita tutkitaan ainutlaatuisina ja aineistoa tulkitaan sen mukaan. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 1997, 164.)

5.1 Tutkimusympäristön kuvaus

Sonkajärven maaseutukunta haluaa, että kuntalaisilla on mahdollisuus elää hyvää elämää. Kunnan tavoitteena on tarjota asukkaille hyvät ja vaivattomasti saavutettavat palvelut. Sonkajärven kunnassa yli puolet työpaikoista on palvelualoilla. Kunnassa ollaan aktiivisia yhdistys- ja järjestötoiminnassa. Järjestöjen ja kolmannen sektorin yhteistyö on tärkeää kuntalaisten hyvinvoinnin lisäämisessä. (Sonkajärvi 2022.)

Yhteistyötaho on Sonkajärvellä sijaitseva nuorten työpajatoiminta, joka tarjoaa alle 29-vuotiaille nuorille työpajatoimintaa. Samassa rakennuksessa on myös työllisyyden kuntakoikeilun työntekijät ja työllisyyskoordinaattori, joka toimii harjoittelussa ohjaajana minulle.

5.2 Aineiston keruu

Teemahaastattelussa edetään aiemmin mietittyjen aiheiden, sekä niihin sisältyvien kysymysten kautta. Metodologisesti puolistrukturoidussa haastattelussa nostetaan esille ihmisten ajatuksia asioista, heidän niihin miellettyjä merkityksiä sekä sitä, kuinka merkitykset kehittyvät vuorovaikutuksessa. Haastatteluntekijä voi päättää, esittääkö kysymykset kaikille samassa järjestyksessä. Haastattelun tarkoitus on pysyä oleellisessa ja tarkoitus olisi poimia tärkeitä sanomisia liittyen siihen, mitä on tutkimassa. Mietityt teemat pohjautuvat tutkimuksen viitekehykseen eli tutkittavasta asiasta jo tiedossa olevaan tietoon. Haastattelun hyvä puoli on joustavuus, koska kysymyksiä voi tarvittaessa toistaa, selventää väärinkäsityksiä, selventää sanotun sanamuotoa ja olla vuorovaikutuksessa haastateltavan kanssa. Haastattelun tärkein tavoite on saada mahdollisimman paljon tietoa tutkittavaan asiaan. (Tuomi, Sarajärvi & Kustannusosakeyhtiö Tammi 2009, 73–75.)

Teemahaastattelussa on merkityksellistä se, että haastattelun aiheet ovat tuttuja. Se missä vaiheessa mikäkin kysymys kysytään, ei ole tarkkaa. Teemahaastattelu on käytössä paljon kasvatus- ja

yhteiskuntatieteellisissä tutkimuksissa, koska se perustuu hyvin kvalitatiivisen tutkimuksen lähtökohtiin. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 1997, 208.)

Laadullisessa tutkimuksessa ei ole tarkoitus kerätä tilastollista tietoa. Niiden tarkoitus on kertoa jostakin ilmiöstä tai tapahtumasta, saada ymmärrystä jollekin toiminnalle sekä tulkita teoria jollekin ilmiölle. Laadullista tutkimusta tehdessä on eduksi, jos ihmisillä on asiasta jo ennakkoon tietoa. Tutkijan tulee harkita tarkkaan, ketkä henkilöt sopivat haastatteluun. (Tuomi, Sarajärvi & Kustannusosakeyhtiö Tammi 2009, 85–86.)

Haastatteluun liittyy myös negatiivisia puolia, kuten se vie paljon aikaa. Haastattelun suunnittelu vie paljon aikaa ja resursseja. Siihen mielletään myös linkittyvän paljon virhelähteitä, jotka johtuvat haastattelijasta tai haastateltavasta tai muista olosuhteista. Haastateltava voi tuntee tilanteen olevan uhkaava häntä kohtaan. Haastattelun luotettavuutta voi alentaa se, että haastattelussa annetaan vähän hienovaraisempia vastauksia ja hankalista asioista onkin vaikeampi puhua. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 1997, 206–207.)

Laadullisen tutkimuksen tiedonkeruumenetelmänä on käytetty teemahaastattelua. Valitsin teemahaastattelun siksi, että halusin saada laajasti tietoa haastateltavien kokemuksista ja mielipiteistä, käyttäen kuitenkin tiettyjä teemoja, jotta pysyn halutussa asiassa. Halusin myös itselleni kokemusta teemahaastattelusta ja sen prosessin eri vaiheista. Teemahaastattelussa on myös mielestäni tietynlaista joustavuutta ja kysymyksiä voi selventää, jos haastateltava ei niitä ymmärrä. Verrattuna, jos olisin käyttänyt esimerkiksi weprobol kyselyä, uskon, että materiaali olisi jäänyt suppeammaksi. Olen yhdessä toimeksiantajan kanssa miettinyt, keitä henkilöitä haastattelen. Sovimme yhdessä työelämän edustajan kanssa, keitä henkilöitä haastattelen. Sovimme, että haastattelen kahta työllisyyden kuntakokeilussa työskentelevää henkilöä ja kolmea työpajaohjaajaa. Lisäksi haastattelen Sonkajärven kunnan nuorisotyöntekijää ja etsivässä nuorisotyössä työskentelevää henkilöä. Uskon, että kaikilla edellä mainituilla työntekijöillä on ajankohtaista tietoa Sonkajärven kuntalaisten tilanteesta ja palveluiden tarpeesta ja kehittämiskohteista. Lähetin kaikille haastateltaville tiedotteen teemahaastattelusta, josta ilmeni kysymykset ja tutkimuksen tarkoitus. Lisäksi sähköpostin liitteenä oli suostumuslomake, joka täytettiin ennen haastattelua. Toteutin haastattelut kaikille kahden viikon aikana huhtikuussa 2024. Kaikki haastattelut pidettiin Sonkajärven työpajan tiloissa, koska se oli kaikille käytännössä helpointa. Haastattelut kestivät 8–32 minuuttia, riippuen haastateltavasta henkilöstä.

5.3 Aineiston käsittely ja analyysi

Tallennetut haastattelut puhtaaksikirjoitetaan, niin kuin ne on sanottu, jota kutsutaan litteroinniksi. Litterointi pystytään tekemään koko aineistosta tai valita osioita teemojen mukaan. Aineiston litterointi on yleisempää kuin päätösten tekeminen suoraan äänitteistä. Ennen litterointia täytyy tietää, millaista analyysia tekee, samoin kuin se käyttääkö analyysin teossa tietokoneiden analyysiohjelmaa. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 1997, 222.) Aloitin tutkimuksen perehtymisen aineiston litteroinnilla. Litteroitua aineistoa kertyi yhteensä 28 sivua, kirjoittaessa Calibri-fontilla koolla 11.

Laadullista aineistoa voidaan lähestyä tutkimaan tematisoinnin avulla, jolla aineistosta voi tuoda esille tutkimuskysymyksiin vastaavia teemoja. Tällä tavoin on mahdollista tehdä vertailua teemojen esille tulossa ja ilmenemistä aineistossa. Aineistosta tuodaan esille keskeiset aiheet ja tuoda ne

koosteena erilaisia kysymyksenasetteluja. Aineistosta on aluksi löydettävä ja sitten eroteltava tutkimuskysymyksiä kannalta tärkeät teemat. Usein kvalitatiivisen materiaalin analysointi jätetään tematisoinnin nimeen muodostuneeksi sitaattikoosteeksi. Teemoittelu tarvitsee jäsenyäkseen tiedon ja epävarmuuden vuorokeskustelua, mikä ilmenee tekstissä sekoittumisena tekstiin. (Eskola & Suoranta 1998, 175–176.)

Tutkimuksen materiaali kertoo tutkittavasta asiasta ja analyysin tarkoituksena on tehdä sanallinen ja selkeä katsaus tutkittavasta asiasta. Sisällönanalyysin tarkoitus on järjestää materiaali tiiviiseen ja selkeään konseptiin unohtamatta sen sisältämää tietoa. Tarkoitus on myös lisätä informaatioarvoa koska hajanaisesta materiaalista yritetään luoda hyvää, selkeää ja yhtenäistä tietoa. Analyysi tuo selkeyttä materiaaliin, jotta pystytään tekemään selkeitä ja luotettavia tulkintoja tutkittavasta asiasta. Aineiston hyvälaatuinen tarkastelu pohjautuu johdonmukaiseen arviointiin ja ajatukseen, jolloin materiaali rikotaan osiin, luodaan käsitteet sekä kasataan uudelleen eri tavalla loogiseksi kokonaisuudeksi. Analyysia tapahtuu tutkimusprosessin kaikissa vaiheissa. (Sarajärvi & Tuomi 2009, 108.)

Aineistolähtöinen sisällönanalyysi aloitetaan redusoinnilla eli pelkistämällä. Tarkasteltava tieto voi olla esimerkiksi litteroitu haastattelu. Redusoinnin tarkoitus on jättää aineistosta pois kaikki turha tieto tutkimuksen kannalta. Aineistosta haetaan tutkimukselle merkityksellisiä asioita. Samaa asiaa tarkoittavat asiat voidaan ryhmitellä esimerkiksi väreihin. Pelkistetyt sanonnat kerätään listaksi, jonka jälkeen alkaa klusterointi eli ryhmittely. Tässä vaiheessa aineistosta haetaan samanlaisuutta tai erilaisuutta käsitteleviä asioita. Samaa asiaa merkitsevät asiat ryhmitellään ja niistä muodostuu luokka ja näistä edelleen alaluokka. Luokitteluyksikkönä käytetään esimerkiksi ominaispiirrettä, tunnusmerkkiä tai ajatusta. Luokittelussa materiaali pienenee koska käsitteet yhdistyvät ylempiin merkityksiin. Klusteroinnin työvaiheessa saadaan jo käsitystä tutkittavasta asiasta. Alaluokat kuvataan materiaalin sisällön perusteella. Luokittelua lisätään, siten että alaluokkia sitomalla syntyy yläluokkia ja yläluokkia sitomalla syntyy pääluokkia, jolle muodostuu nimi aineistosta tulevan asiaa kuvaavan teeman mukaan. Lopussa on yhdistävä luokka, joka linkittyy tutkimuskysymyksiin. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 122–125.) Litteroinnin jälkeen luin auki kirjoittamani aineiston useaan kertaan läpi, jotta saan käsitystä siitä, mitkä aiheet sieltä nousevat esille. Tämän jälkeen aloin alleviivata aineistosta minusta tutkimuksen kannalta tärkeät asiat ja loput jätin pois. Keräsin alleviivaamani asiat listaksi ja pelkistin ilmaukset. Tein pelkistetyistä ilmauksista listan, josta muodostin alaluokat ja alaluokista yläluokat. Seuraavassa on osa analyysitaulukosta ja koko taulukko on näkyvissä liitteissä. (Liite 2).

TAULUKKO 1. ESIMERKKI ANALYYSITÄULUKON OSASTA

Pelkistetyt ilmaukset	Alaluokat	Yläluokat	Päälouokka
<p>Asiakas mukaan suunnittelemaan toimintaa</p> <p>Asiakkaan kuunteleminen ja tarpeet</p> <p>Asiakkaan toiveet otetaan huomioon toiminnassa ja pohditaan yhdessä tavoitteet</p> <p>Asiakkaan kanssa yhteistyössä suunnitellaan, järjestetään, kehitetään ja arvioidaan toimintaa</p> <p>Asiakkaan tilanteeseen hyvä perehtyminen työtoimintaan tullessa</p> <p>Asiakkaiden yksilöllisyys otetaan huomioon ohjauksessa</p> <p>Asiakas pääsee suunnittelemaan työtoimintaa</p> <p>Asiakkaaseen tutustuminen ennen suunnitelmien tekoa, jotta voidaan tarjota asiakaslähtöistä toimintaa</p> <p>työtoiminnan tulee olla mielekästä ja asiakaslähtöistä</p> <p>Asiakkaan haasteet otetaan huomioon palvelussa, jotta toiminta on asiakaslähtöistä</p>	<p>Yhdessä tekeminen</p> <p>Kuunteleminen</p> <p>Yksilöllisyys</p> <p>Tutustuminen</p>	<p>Yksilöllisyyden huomioiminen</p>	<p>Asiakaslähtöisyys</p>
<p>Työtehtävät pitää olla sopivia asiakkaille</p> <p>Työtoiminnassa tulee huomioida yksilöllisyys ja kiinnostus työtehtävissä</p> <p>Työtoiminnan pitäisi olla asiakkaalle merkityksellistä ja, että se jäisi näkyväksi</p> <p>Asiakkaan kokonaisvaltaisen tilanteen huomioiminen</p>	<p>Yksilöllisyys ja merkityksellisyys</p> <p>Kiinnostus</p> <p>Kokonaisvaltaisuus</p> <p>Ainutkertaisuus</p>	<p>Yksilöllisyys ja merkityksellisyys</p>	<p>Asiakaslähtöisyys</p>

<p>Asiakkaiden yksilöllisyys otetaan huomioon ohjauksessa</p> <p>Asiakas tulee kuulluksi ja nähdyksi omana itsenään</p> <p>Oman käden jälki näkyviin</p>	<p>Kuulluksi tuleminen</p>		
<p>Asiakkaiden elämäntilanteen edistäminen ja jatkopolun löytyminen</p> <p>Kaikille laaditaan yksilöllinen suunnitelma ja jatkopolku.</p> <p>Jatkuva arviointi ja jatkosuunnitelmien tekeminen</p> <p>Työkyvyn ja terveydentilan arviointi ja jatkopolun löytyminen</p> <p>Asiakkaan jatkopolun löytyminen</p>	<p>Jatkopolun löytyminen</p> <p>Yksilöllisyys</p> <p>Vaihtoehtojen pohtiminen</p>	<p>Tulevaisuuden suunnitelmat</p>	<p>Toivon antaminen</p>
<p>Asiakkaan hyvä tunteminen ja haasteisiin puuttuminen nopeasti</p> <p>Asiakkaan hyvä tunteminen ja jatkuvat keskustelut tukevat asiakasta kuntoutumisessa</p> <p>Virikkeellinen ja mukava tekeminen sekä tulevaisuuden suunnittelu yhdessä ohjaajan kanssa</p> <p>Omat työpajasopimukset helpottavat niin asiakkaiden kuin työntekijöiden tilannetta</p>	<p>Jatkuvat keskustelut</p> <p>Tulevaisuuden suunnittelu</p> <p>Nopea palveluun pääsy</p>	<p>Toivon vahvistaminen</p>	<p>Toivon antaminen</p>

6 TULOKSET

Tutkimuskysymykseni, joihin hain teemahaastattelulla tietoa olivat; **1.) Millaista työllistymistä tukevan työtoiminnan tulisi olla, jotta se vastaa asiakaskunnan palvelutarpeisiin? 2.) Mitä palvelun järjestäminen edellyttää?** Analyysitaulukkoon alaluokiksi muodostui 53 aihetta ja niistä muodostui 14 yläluokkaa, joista edelleen lopulta tiivistyi 4 pääluokkaa. Teemahaastattelu tuotti laajan materiaalin ja esille tuli paljon asioita, joita eri ammattilaiset toivat esille. Analyysitaulukosta tulee esille kaikki aiheet, jotka ovat vastaus laatimiini tutkimuskysymyksiin. Tutkimuksen mukaan työllisyyttä tukevan työtoiminnan tulee olla asiakaslähtöistä, toivoa antavaa ja sen tulisi tukea asiakkaiden kokonaisvaltaista kuntoutumista. Palvelun järjestämisessä tulisi kiinnittää huomiota palvelumuotoiluun ja yhteistyön merkitykseen sekä palvelun kiinnostavuuteen kunnassa. Kuvaan seuraavana tutkimuksen tuloksia siitä, millaista työllisyyttä tukevan työtoiminnan tulisi olla, jotta se vastaa asiakaskunnan palvelutarpeisiin. Sen jälkeen kerron tutkimuksen tuloksista liittyen palvelun järjestämisen edellytyksiin, joita tutkimuksessa nousi esille.

Ensimmäinen teema käsitteli osallisuutta ja kysyttäessä haastateltavilta siitä, millaista heidän mielestään on hyvä osallisuus? Esille nousi yhdessä tekeminen, kuunteleminen, yksilöllisyys ja tutustuminen sekä sosiaalisuuden lisääminen. Työllistymistä tukevan työtoiminnan nähtiin edistävän työelämävalmiuksia ja taata sen, että asiakas ei tipu palveluiden ulkopuolelle. Haastateltavat kertoivat:

” mahdollisuudesta tulla kuulluksi, arvostetuksi ja mahdollisuudesta vaikuttaa omiin sekä yhteisön asioihin.”

” se niinku osallisuutta varmasti vahvistaa jo se, että ollaan jossakin porukassa ja kuulutaan johonkin porukkaan. Ollaan jonku yhteisön jäseniä ja tietysti ne toimet mitä siellä niinkun työpajan sisällä tai työllisyyspalveluissa...mitä siellä tehään ja mitä siellä otetaan niinku asiakas huomioon ja miten hän pääsee vaikuttamaan niinku siihen omaan tekemiseen. sehän siellä niinku sitten selviää työllisyyspalveluitten sisällä, että mikä on se tehtävä ja rooli kenelläkin, niin”

” ihminen kokee itensä niinku turvalliseks ja se on turvallinen niinku ilmapiiri ja se ilmapiiri on motivoiva ja sellanen itsetuntoa kohottava...osallisuus...sellanen uskallus siihen osallistumiseen”

Kysyttäessä haastateltavilta siitä, toteutuuko asiakkaiden osallisuus nyt tarjolla olevien palveluiden kautta, olivat yhtä vaille kaikki samaa mieltä siitä, ettei osallisuus toteudu. Yksi haastateltavista toteaa seuraavanlaisesti.

” Ei...ihan äärimmäisen tärkeätä olis, että löytyis näitä palveluja ihmisille jotka ovat periaatteessa väärässä palvelussa kun ovat te-palveluiden piirissä koska heidän polkunsa niinku työelämään on erittäin...erittäin.haastavaa ja ehkä jopa mahdoton.”

Usea haastateltava toi esille sen, että on asiakkaita, jotka haluaisivat palveluun mutta eivät sinne pääse.

”No se nyt on ollu viime aikoina niinku vähän haasteellista päästä mihinkään palveluun...kyselijöitä ja tulijoita on kyllä mutta eivät pääse sitten sinne...”

Kaikki haastateltavat olivat samaa mieltä siitä, että työllistymistä tukeva työtoiminta lisää osallisuutta.

”No nimenomaan sitä arjen puuttumista ja arjen tuomista sinne elämään eli ...vaikka se kaks kertaa viikossa neljä tuntia...pois sieltä kotoon.”

”että se on iso asia monelle, jolla ei oo paljo ystäviä tai lähipiiriä, jotta ne tuntee olevansa osa jotakin...ja onhan ne sitten että tulee sitä säännöllistä tuloakin että ei koko ajan oo siinä löyhässä hirressä että sillä tavalla...sitten pystyy saamaan apua myös ihan sitten paremmin niin tuoltakin sosiaalihuollon kautta ja muuta.”

Kysyttäessä haastateltavilta siitä, millaisia hyvinvoinnin haasteita asiakkailla on, olivat kaikkien vastaukset aika lailla samoja. Vastauksissa tuli esille arjenhallintataidot, arkirytmien pitäminen, erilaiset riippuvuudet, syrjäytyminen, mielenterveyden haasteet, erilaiset sairaudet, erakoituminen ja yksinäisyys. Eräs haastateltavista kertoo näin:

”No siellä on oikeestaan ne fyysiset ja henkiset haasteet...että paljon on sitä mielenterveyden puolen ongelmia mutta hyvin paljon on myöskin fyysisiä ongelmia...ja tuota...kun tilanne on tämä, että ihmiset on siinä vaiheessa väärässä palvelussa...elikkä...Te-toimiston tai kuntakokeilun kirjoilla...niin tuota...he ovat jollain tavalla väliinputoajia siinä...et sen takia me tuota tarvitaan palveluja...tarvitaan sosiaalista palvelua mutta tarvitaan myös työllistymistä tukevaa palvelua”

Kysyttäessä siitä, vastaavatko nykyiset palvelut Sonkajärvellä hyvinvoinnin haasteisiin, olivat haastateltavat suurin osa sitä mieltä, että eivät vastaa. Yksi haastateltavista ei ollut asiasta varma. Yksi haastateltava oli sitä mieltä, että palvelut vastaavat asiakkaiden hyvinvoinnin haasteisiin.

”siinä vaiheessa kun ...että kun nuorisotyö tai sosiaalityö ottaa yhteyttä, että siinä pitäis niinku pikkuhiljaa niinku...askel kerrallaan ja sitten ois ne työllisyyspalvelut...että se tavoite liittyy niinku siihen...että jos ei oo niinku mahkaa lähteä kotoa pidemmälle niin mitenkä sitä lähtee mihinkään työllisyyspalveluihin”

Palvelujen saavutettavuudesta haastateltavista puolet olivat sitä mieltä, että palvelut ovat saavutettavissa asiakkaille ja puolet taas olivat sitä mieltä, että palvelut eivät ole saavutettavissa. Esille tuli se, että pitkät välimatkat ovat joillekin syrjäseudulla asuvalle asiakkaalle este päästä palveluihin. Myös sosiaalisten tilanteiden pelko, huonot kulkuyhteydet ja heikko taloudellinen tilanne voi vaikuttaa siihen, pääseekö asiakas palveluun.

Kysyin haastateltavilta siitä, onko heidän mielestään työllistymistä tukeva työtoiminta helpommin saavutettavissa, kuin muut palvelut. Kaikki haastateltavat olivat sitä mieltä, että he ovat paremmin saavutettavissa. Eräs haastateltavista kertoi:

”se on hyvä, että me ollaan tässä lähistöllä ja pystytään tarjoamaan sitä..että esimerkiksi sukevalle että sieltä ei oo pakko tulla tänne vaan sitä pystytään toimittamaan siellä.”

Kolmannessa teemassa aiheena oli kuntoutus ja kysyin haastateltavilta siitä, millaisia kuntoutuksen tarpeita asiakkailta on. Vastaajat toivat esille muun muassa sen, että asiakkailta on fyysisen ja psyykkisen kuntoutuksen tarpeita. Kolme haastateltavista toi esille sen, että asiakkailta on moniongelmaisuuksia ja yhteistyötä täytyisi lisätä eri ammattilaisten välillä.

” Pitäis päästä työkyvyn ja terveydentilan selvittelyyn tai miettiä työkokkeilu tai tälläisiä palveluihin lähtemistä sit.”

” Taloudellinen ja sosiaaliset kontaktit ja mahdollisesti kontaktit myös eri lääkäripalveluihin...että nehen on tärkeitä sitä työllistämisen tukeen...että saahan vaikka just näitä terveyspaperit kuntoon.”

” Siinä vaiheessa, kun on näitä ongelmia, niin palveluita pitäis olla paljon enemmän.”

” Moniongelmaisuuksia on ja ammattitaitoa eri aloilta tarvitaan.”

Kysyttäessä haastateltavilta siitä, vastaavatko nyt tarjolla olevat palvelut asiakkaiden kuntoutuksen tarpeisiin, olivat kaikki vastaajista sitä mieltä, että eivät vastaa. Syinä he kertoivat olevan tähän samat asiat kuin hyvinvointiin liittyvissä palveluiden saatavuudessa, joita olivat muun muassa pitkät välimatkat, sosiaalisten tilanteiden pelko ja huonot kulkuyhteydet.

Kysyin haastateltavilta, kuinka työllistymistä tukeva työtoiminta edistää asiakkaiden hyvinvointia ja kuntoutumista. Vastauksissa tuli esille, että työllistymistä tukeva työtoiminta tarjoaa asiakkaalle turvallisen yhteisön ja ilmapiirin sekä mukavaa yhdessä tekemistä. Se tarjoaa asiakkaalle yksilöllisiä keskusteluja ja tulevaisuuden yhdessä suunnittelua. Työtoiminnassa otetaan huomioon asiakkaiden tarpeet ja yksilöllisyys. Työtehtävät ja tekeminen suunnitellaan yhdessä ja asiakaslähtöisyys näkyy siinä, että kaikkia kuunnellaan ja mielipiteet otetaan huomioon suunniteltaessa toimintaa. Yhteistyö eri tahojen kanssa koettiin tärkeäksi ja työtoiminnan haluttiin olevan matalan kynnyksen ja helposti lähestyttävä palvelu.

” nyt työpajalla kun ruvetaan tekemään näitä omia sopimuksia niin tää tilanne helpottuu, koska esimerkiksi kuntouttavaan työtoimintaan on tänä päivänä hirveen vaikea päästä”

” Yksilöllinen suunnitelma tietysti siihen että siihen sisältyy yksilövalmennusta elikkä mietitään sitä, että mikä asiakkaan tilanne onmikä hänellä ois niinku järkevä jatkopolku ja siihen sisältyy myöskin sitä työn oppimista ja täähän on hyvin yksilöllistä, että mikä on se tarve juuri tällä asiakkaalla että minkälaiseen työhön ...siihen voi sisältyä ryhmätoimintaa ja sitten taas kattaa tällästä yhteisöllisyyttä..ja lisää sosiaalisuutta ja muuta tällästä.”

Tutkimustulosten mukaan työtoiminnassa pidetään tärkeänä sitä, että kaikille laaditaan yksilöllinen suunnitelma, jonka mukaan toimitaan.

” No, se osallisuus ja yhteisöllisyys ja järkevä tekeminen ja sellanen niinkun ja myöskin se, että tuota he huomaa sen yksilövalmennuksen edun siinä...koska monella asiakkaalla on se, että minä en saa tehtyä asioita mutta siten tarvitaan sitä tukea siihen että viedään asioita eteenpäin...tarvitaan tukea myös siihen että huomaa ne omat vahvuudet”

”oon huomannu ainakii yhen kanssa tuossa niin tuota ku se on paljon virkeempi, kun saa ite tavallaan aina mieltä asioita ja oman mielipiteensä tuo esiin.”

”aikuisissa, että jotka on ikänsä niinku ollu työelämässä ja nyt jostain syystä pudonneet pois niin nehän semmoset raavaat miehet niin ...ei ne mitään askarteluja halua ...että se pitäis olla ihan semmosta konkreettista tekemistä”

Mukava tekeminen yhdessä nähtiin lisäävän sosiaalisuutta ja yhteisöllisyyttä. Vastuuttamisella ja yhdessä suunnittelemalla nähtiin olevan vaikutusta itsetuntoon. Ohjauksessa on hyvä ottaa huomioon vahvuuksien löytyminen ja käyttöönotto sekä tunne siitä, että asioihin voi vaikuttaa. Työtoiminnan tulisi olla vapaaehtoista ja ohjaajien tulisi kannustaa asiakkaita tuomaan esille mielipiteitään. Työtoiminnan katsottiin edistävän työelämävalmiuksia ja edistävän toimintakykyä ottaen huomioon yksilöllisen kuntoutumisen.

”se asiakkaan tunteminen ja tutustuminen, kun tehtäis kunnolla ennen, kun aletaan tekemään suunnitelmia tai ehdotuksia mihinkään suuntaan ja myös sitten se toiminta siinä mielessä, että sitä työtoimintaa ois asiakaslähtöisesti.”

Kysyin vielä haastateltavilta siitä, kuinka työllistämistä tukeva työtoiminta eroaa muista kuntoutuksen muodoista. Neljä haasteltavista oli sitä mieltä, että se on vähän niin kuin sosiaalista kuntoutusta, vaikka eri nimellä onkin. Kaikki haastateltavista kertoi, että työllistämistä tukeva työtoiminta on matalan kynnyksen palvelua, johon toivoisi, että asiakkaan on helpompi tulla.

”meillähän ei sitä sosiaalista kuntoutusta oo mutta käytännössä sitähän tämä on...kummiskiiin...”

Kaikki haastateltavat olivat sitä mieltä, että silloin kun asiakkaalla on oma motivaatio päästä palveluun, olisi hänen sinne päästävä. Yksi haasteltava kertoo:

”et sillon, jos niitä sopimuksia joudutaan odottamaan...että se asiakas joutuu odottamaan kauan sopimusta että pääseekö tähän niin se motivaatio voi äkkiä hävitäkin ehkä siinä vaiheessa ...ku se saattaa se mieli olla tänään eri mieltä ku ensviikolla...ja työpajasopimukset ku voitais lyödä lukkoon sitten niinku heti niin se ei kerkii kadota se asiakas ehkä.”

Haastatteluissa tuli esille, että asiakkailla on usein moniongelmaisuuksia, joten yhteistyön merkitys koettiin todella tärkeänä asiana. Asiakkailla on esimerkiksi mielenterveys- ja päihdeongelmia sekä liiallista pelaamista ja haasteita rahan käytössä. Uudelle palvelulle nähtiin olevan tarvetta, koska on nähty olevan paljon asiakkaita, jotka ovat väärässä palvelussa tai palveluiden ulkopuolella. Työllisyyttä tukevalla työtoiminnalla tulisi olla asiakkaiden arkirytmiiä tukevaa, lisätä sosiaalisuutta ja tarjota mielekästä tekemistä. Sen tulisi myös auttaa asiakkaiden haasteissa, kuten taloustilanteessa ja pelaamisen vähenemisessä. Työtoiminnan tulee olla matalan kynnyksen palvelua, jonne on helppo ja nopea päästä.

Palvelun järjestäminen edellyttää tulosten mukaan palvelumuotoilua, jossa otetaan huomioon asiakkaiden tarpeet ja yksilöllisyys sekä heidän haasteensa. Se edellyttää myös tavoitteellista toimintaa, joka tukee asiakkaiden kokonaisvaltaista kuntoutumista vapaaehtoisessa työtoiminnassa. Työllisyyttä tukevan työtoiminnan tulee olla motivoivaa ja toivoa ylläpitävää ja asiakkaita autetaan näkemään työtoiminnan hyötyjä omaan hyvinvointiin.

Kysyin vielä haastattelun lopussa, että millaisia resursseja työllistymistä tukeva työtoiminta vaatisi? Haastateltavat kertoivat että, he kokivat tärkeiksi näkyvyyden Sonkajärven kunnassa.

”Varsinkin pienessä kunnassa tää näkyvyys on tärkeää, että ollaan näkyvä osa kunnan yhteisöä.”

Haastateltavat kertoivat myös, että ohjaajilla on tärkeä merkitys. Haastateltava kertoo näin:

” Riittävästi ohjaajia pitäis olla ja sitten sitä seurantaa ja arviointia tulis tehdä.”

Esille tuli myös se, että millä tavoin asiakkaat saadaan sitoutumaan työllistymistä tukevaan toimintaan. Haastateltava kertoo:

” katotaan vielä tuo, että pystyttäskö me jotakii harkinnanvaraista kulukorvausta siihen sitten maksamaan. Mitä kun se yseuronen ei siihen tuu, niin voisko sitä sillä harkinnanvaraisella ajatella.”

Työllistymistä tukeva työtoiminta vaatii haastateltujen mielestä pohdintaa sen järjestämisestä.

”Se vaatii kunnalta esimerkiksi panostamista siihen taloudellisesti...ja se vaatii henkilökunnalta ammattitaitoa.”

” se vaatii verkostoitumista...se vaatii markkinointia.”

” kun pitää sen työkkärissä hakea se ...niitä työpaikkoja...että voiko ne tällä korvata, että se ois jotenkin siihen linkittyvä.”

7 POHDINTA

7.1 Tulosten tarkastelu

Toteutin opinnäytetyön kvalitatiivisen tutkimuksen periaatteita noudattaen. Tutkimukseni tarkoitus oli tuottaa tietoa työllisyyttä tukevan työtoiminnan järjestämisen edellytyksistä Sonkajärven kunnassa työntekijöiden näkökulmasta tarkasteltuna. Tarkoituksena oli teemahaastattelujen kautta selvittää, millaista työllisyyttä tukeva työtoiminnan tulisi olla käytännössä, jotta se vastaa asiakkaiden tarpeisiin. Opinnäytetyön tavoitteena oli saada tietoa teemahaastattelujen kautta, jota työntekijät voivat hyödyntää tietoa kehittäessään palvelua ja, että työllisyyttä tukeva työtoiminta jäisi pysyväksi palveluksi Sonkajärven kuntaan.

Analysoin kerätyn materiaalin käyttäen aineistolähtöistä sisällönanalyysia. Tutkimuskysymykset, joihin hain vastauksia olivat; 1.) Millaista työllistymistä tukevan työtoiminnan tulisi olla, jotta se vastaa asiakaskunnan palvelutarpeisiin? 2.) Mitä palvelun järjestäminen edellyttää?

Osallisuus liitetään usein yhdistyväksi ihmisen hyvinvointiin. Ihmisen hyvinvoinnin on mielletty toteutuvan, kun hän vaikuttaa elämäänsä ja tekee asioita, joista pitää. Osallisuuden tunne syntyy, kun ihminen tuntee kuuluvansa osaksi jotakin. (Jalava & Seppälä 2010, 254.) Tutkimustulosten mukaan osallisuuden kokemus lisää asiakkaiden hyvinvointia ja yhteenkuuluvuuden tunnetta. On myös selvää, että, kun asiakkaan yksilöllisyys ja mielipiteet otetaan huomioon toiminnassa, lisääntyy hänen hyvinvointinsa. Yhteisöllisyys ja yhdessä tekeminen lisäävät asiakkaiden hyvinvointia.

Sosiaalinen osallisuus on ryhmissä, yhteisöissä ja vuorovaikutuksessa olemista. Sosiaaliseen osallisuuteen kuuluu yleensä syrjäytymisen vähentäminen ja elämänhallinnan vakiintuminen. (Maunu & Kiilakoski 2018, 3.) Tutkimustulosten mukaan asiakkailla on usein moniongelmaisuuksia ja yhteistyötä eri tahojen kanssa täytyisi korostaa. Työllisyyttä tukevassa työtoiminnassa halutaan, että asiakas saa niin yksilö-, kuin ryhmäohjausta yksilöllisesti kaikille laadittavan suunnitelman mukaan. Yhteisöön kuulumisen koetaan vähentävän asiakkaiden syrjäytymistä ja lisäävän elämänhallintataitoja.

Puumalainen (2008, 16–18) on todennut, että yhteiskunnan muuttuessa on ymmärretty, että kaikkien ihmisten kohdalla ei työhön pääsy ole enää realismia, vaan heidän kohdallaan täytyisi keskittyä lisäämään jäljellä olevaa toimintakykyä ja lisäämään sosiaalisuutta. Minun tutkimustuloksistani löysin samanlaisen yhtäläisyyden Puumalaisen (2008) kanssa. Esille tuli, että on paljon asiakkaita, joiden toimintakyky on sellainen, ettei työmarkkinoille paluu ole realistinen vaihtoehto haastateltavien mielestä. Mielestäni työllisyyttä tukeva työtoiminta voi toiminnallaan kuitenkin lisätä asiakkaiden toimintakykyä ja lisätä sosiaalisuutta.

Tutkimuksen tuloksista voin johtopäätöksenä tulkita, että työllisyyttä tukevan työtoiminnan tulisi olla asiakaslähtöistä, toivoa antavaa ja sen tulisi edistää asiakkaiden kokonaisvaltaista kuntoutumista. Palvelumuotoilua tulee pohtia siinä, kuinka palvelusta saadaan kiinnostava ja kuinka näkyvyyttä kunnassa halutaan lisätä, jotta asiakkaat saavat tietoa. Palvelu vaatii myös sujuvampaa yhteistyötä eri toimijoiden kanssa koska asiakkailla on usein moniongelmaisuuksia. Työllisyyttä tukevassa työtoiminnassa halutaan, että sopimukset tehdään nopeasti, kun asiakkaalla on olemassa oma motivaatio,

joka on mielestäni erittäin hienoa. Kunnalla on laissa säädettävä velvollisuus lisätä ihmisten terveyttä. (Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä 612/2021). Tutkimustulosteni mukaan asiakkaita on väärässä palvelussa tai vaarassa jäädä palvelujen ulkopuolelle, joten uudelle palvelulle on tarvetta, jotta asiakkaiden hyvinvointia voidaan lisätä ja syrjäytymistä ehkäistä. Tammikuussa 2023 tulleen uudistuksen myötä sosiaalipalveluiden järjestämisvastuu on hyvinvointialueilla ja kaikille kansalaisille luvataan yhdenvertaiset palvelut. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2023). Tutkimustulosteni mukaan tämä ei pidä paikkaansa. Palvelut on keskitetty suurempiin kaupunkeihin ja siinä ei ole otettu huomioon, että kaikilla ihmisillä ei ole mahdollisuutta käydä niissä, koska toimintakyky on heikentynyt. Palvelut eivät ole saavutettavissa ja ihmiset ovat vaarassa jäädä tarvitsemiensa palveluiden ulkopuolelle. Työllisyyttä tukeva työtoiminta lisää ihmisten hyvinvointia ja osallisuutta, joka voi olla joillekin asiakkaille väylä vapaille työmarkkinoille. Tällä on pidemmällä aikavälillä positiivista vaikutusta myös kunnan talouteen.

7.2 Eettisyys ja luotettavuus

Olen perehtynyt hyvään tieteellisen käytännön ohjeisiin ja suosituksiin. Opinnäytetyötä tehdessäni olen huolellinen, rehellinen, avoin ja kunnioitan muiden tutkijoiden töitä. Etenen suunnitelmallisesti ja ilmoitan opinnäytetyössä aineistojen alkuperän, tekijät ja lähteet asianmukaisesti. Olen perehtynyt opinnäytetyön aiheeseen ja selvittänyt esteellisyyteni toteuttamaan työn. Teen koko prosessin ajan yhteistyötä ohjaajani kanssa sekä olen tutustunut tutkimuseettisiin ohjeistuksiin. Olen tietoinen henkilötietojen käsittelystä ja tietosuojan liittyvistä ohjeista sekä oman kouluni ohjeista. Selvitän, mitä tutkimuslupia tarvitsen ja teen tarvittavat sopimukset yhteistyötahojen kanssa. Tiedän, että valmis työni tarkistetaan plagiaatintunnistusjärjestelmässä ja opinnäytetyöni on avoin ja julkinen asiakirja valmistuttuaan. (Arene, 8–14.) Opinnäytetyötä tehdessäni, suoritin samassa paikassa samaan aikaan viimeistä harjoitteluani, ja se syvensi ymmärrystäni asiakkaiden elämäntilanteista ja kuinka yhteistyön sujuvuus eri toimijoiden kanssa vaikuttaa asiakkaiden muuttuvissa elämäntilanteissa. Asiakkaiden moniongelmaisuus on mielestäni haaste, jossa korostuu yhteistyön merkityksen tärkeys asiakkaiden hyvinvointia edistävässä työssä.

Yksi hyvän tutkimuksen kriteeri on, että tutkimuksessa on sisäinen johdonmukaisuus ja työssä käytetään laadukkaita lähteitä. Hyvä tutkimus on myös eettisesti kestävä. Eettisyys liittyy myös tutkimuksen laatuun. Laadullinen tutkimus ei aina ole laadukasta tutkimusta. Tutkijan tulee kiinnittää huomiota tutkimussuunnitelman laatuun ja että valitsee sopivan tutkimusasetelman sekä raportointi on selkeää. Opinnäytetyössä tulee noudattaa hyvää tieteellistä käytäntöä läpi koko prosessin ajan.

Ihmisoikeudet perustavat ihmisiin kohdistuvan tutkimuksen eettisen pohjan. Haastateltavien suojaan sisältyy se, että haastattelijan on 1) kerrottava haastateltaville tavoitteet, keinot ja mahdolliset riskit, tavalla, jolla he käsittävät ne. Osallistuvien suojaan kuuluu 2) osallistumisen vapaaehtoisuus: Haastateltavilla on oikeus kieltäytyä osallistumasta, keskeyttää osallistuminen ja kieltää häntä koskevan materiaalin käyttäminen aineistossa ja oikeus tietää nämä oikeudet. 3) Haastateltavilla on tieto, mitä tutkimuksessa tutkitaan. Tärkeä osa haastateltavien suojaa on 4) oikeuksien ja hyvinvoinnin takaaaminen; heille ei pidä tehdä vahinkoa, heidän hyvinvointinsa on tärkein asia ja mahdolliset haasteet on otettu huomioon etukäteen. Tutkimustietojen pitää olla 5) luottamuksellisia; tietoja ei anneta ulkopuolisille, eikä niitä käytetä kuin tutkimukseen. 6) Haastateltavien nimiä ei saa julkaista, jos he

eivät siihen erikseen anna lupaa. 7) Haastateltavilla on oikeus odottaa tutkijalta luotettavuutta. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 155–156.)

Ennen aineiston keruuta pitää sopia osapuolten kanssa vähintään omistus- ja käyttöoikeuksista, käsittelystä, säilyttämisestä ja avaamisesta. Tarvittaessa sopimuksia voi tarkentaa prosessin edetessä. On tärkeää myös noudattaa voimassa olevaa tietosuojalainsäädäntöä sekä salassapitovelvollisuutta. Tekijän tavoite on myös lisätä aineistojen julkisuutta ja jatkokäyttöä mahdollisuuksien niin salliessa. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2023, 13–14.)

Tutkimuksen reliabelius merkitsee mittaustulosten toistettavuutta. Mittauksen tai tutkimuksen reliabelius merkitsee siis sen vahvuutta antaa ei-sattumanvaraisia vastauksia. Toinen tutkimuksen arvioinnissa käytettävä sana on validius (pätevyyden pitäminen). Pätevyys merkitsee mittauksen tarkastusmetodin vahvuutta tarkastella asianmukaista asiaa. Vastaavuus ei ole aina sitä, jota tutkija on tarkoittanut sillä jäsentää. Tärkeimpinä asioina laadullisissa tutkimuksissa ovat henkilöiden, paikkojen ja tapahtumien kuvaaminen. Validius tarkoittaa kuvauksien ja siihen kytkettyjen merkityksien ja tulkintojen yhteensopivuutta. Kysymys on: Käykö selitys kuvaukseen eli voiko selitystä pitää luotettavana? Laadullisen tutkimuksen luotettavuutta lisää tutkijan tarkka kertominen tutkimuksen koko prosessista. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 1997, 231–232.)

7.3 Ammatillinen kasvu

Opinnäytetyön tekemisen aikana osaamiseni kehittyi tiedon etsimisessä ja tieteellisessä kirjoittamisessa. Opin myös paremmin tutkimaan sitä, millaisia lähteitä käytän ja mikä tieto on luotettavaa. Perehdyin laajasti teorian tietoon ja sain kokemusta teemahaastattelusta sekä sisällönanalyysistä. Opin sen, mitä laadullinen tutkimus tarkoittaa käytännössä ja teoriassa ja mitä sen prosessin eri vaiheisiin liittyy.

Reflektoin oppimistani opinnäytetyön prosessin ajalta peilaten sosiaalialan ammattikorkeakoulutuksen kompetensseihin. Eettinen tietotaito on näkynyt siinä, että olen toiminut prosessin eri vaiheissa sosiaalialan arvojen mukaisesti tiedostaen myös eettisen oikeudenmukaisuuden. Opinnäytetyön tavoite voidaan katsoa mielestäni edistävän ihmisten tasa-arvoa saada palvelua. Kompetenssina on sosiaalialan asiakastyön taito, joka näkyy työssäni taitona arvioida osaamistani prosessin eri vaiheissa ja osaan ottaa huomioon tietoturvaan liittyvät asiat, kuten vaitiolovelvollisuus. Palvelujärjestelmäosaamiseni näkyy siinä, että olen perehtynyt opinnäytetyötä tehdessäni siihen liittyviin lakeihin ja asetuksiin ja syventänyt ymmärrystäni niistä. Olen myös syventänyt mielestäni laajasti käsitystä siitä, kuinka esimerkiksi kunta, hyvinvointialue, yksityiset ja kolmannen sektorin yhteistyö toimii ja kuinka palveluja järjestetään.

Kriittinen ja osallisuutta edistävä yhteiskuntaosaaminen näkyy siinä, että opinnäytetyön tarkoitus on saada palvelua ihmisille, jotka ovat vaarassa jäädä palveluiden ulkopuolelle ja ehkäistä syrjäytymistä. Olen syventänyt osaamistani siitä, kuinka esimerkiksi työttömyys vaikuttaa taloudellisesti kuntaan ja kuinka yhteistyön merkitys korostuu, kun ihmisten osallisuutta ja hyvinvointia halutaan edistää.

Olen perehtynyt tutkimuseettisiin periaatteisiin ennen tutkimuksen aloittamista. Tiedonhankintatoni sekä kirjoittaminen edistyivät tutkimusta tehdessäni. Kehityin myös kansainvälisten lähteiden

etsimisessä ja niiden käyttämisessä, joka tuotti haasteita koska kokemusta niiden käytöstä ei aiemmin ollut. Mielestäni tutkimuksellinen kehittämis- ja innovaatio-osaaminen kehittyi, koska käsitän nyt mitä tutkimuksen tekeminen sen eri prosessin vaiheissa tarkoittaa. Opinnäytetyön tekemisen aikana pääsin perehtymään alueelliseen ja kansalliseen työryhmään, joiden kautta lisäsin ymmärrystäni siitä, kuinka asiakkaiden hyvinvointiin liittyviin asioihin vaikutetaan. Syvensin ymmärrystäni lainsäädännöstä, joka ohjaa toimintaa. Pääsin perehtymään myös esimiestyöhön, jonka kautta osaamiseni lisääntyi, joka täyttää viimeisen sosiaalialan komponentin, joka on työyhteisö-, johtamis- ja yrittäjyysosaaminen. (Sosiaalialan ammattikorkeakoulutuksen kompetenssit 2023.)

Haastattelutilanteissa minulle jäi tunne siitä, että jotkut kokivat tilanteen jännittävänä ja osan kysymyksistä vaikeina, joten on tärkeää, kuinka kysymykset muotoilee. Osa haastateltavista toi esille, että haastattelussa oli toistoa ja teemat olivat osalle tutumpia ja osalle vieraampia.

Opinnäytetyön tekeminen vahvisti osaamistani liittyen kaikkiin sosiaalialan kompetensseihin. Sain hyvän pohjan jatko-opiskelua varten ja voin hyödyntää nykyistä osaamistani tulevaisuuden opinnoissa. Opinnäytetyön tekemisessä opin hakemaan paremmin tietoa, jota voin hyödyntää työelämässä. Uskon, että kirjoittamisen kehittyessä voin hyödyntää osaamistani paremmin työelämässä.

7.4 Hyödynnettävyys ja kehittämisideat

Opinnäytetyöhön kerätty tieto on tarkoitus esitellä Sonkajärven työpajalla opinnäytetyön toimeksiantajalle sen valmistuttua. He saavat tietoa tutkimustuloksista, joiden pohjalta he voivat alkaa kehittää toimintaa. He voivat saada jatkokehittämisideoita suunnitellussa työllisyyttä tukevaa työtoimintaa ja edistäessään asiakkaiden hyvinvointia ja osallisuutta. Tutkimustuloksia voidaan hyödyntää Sonkajärvellä palveluiden kehittämisessä asiakkaille palveluntarpeita vastaaviksi, jotta asiakkaat eivät jää palveluiden ulkopuolelle ja syrjäytymistä voidaan ehkäistä.

Tässä opinnäytetyössä halusin saada tietoa työntekijöiden näkökulmasta tarkasteltuna. Työelämän ja palveluiden kehittämisen näkökulmasta jatkokehittämisideana voisi selvittää asiakkaiden kokemuksia palvelusta ja palvelun vaikuttavuudesta, jotta myös heidän näkökulmansa saadaan esille, jotta toimintaa voidaan kehittää entistä asiakaslähtöisemmäksi. Haastattelujen yhteydessä esille tuli se, että yhteistyötä eri toimijoiden kanssa tulisi edistää ja sujuvoittaa. Ajattelen toisena jatkokehittämisideana tutkimuksen toteuttamista siitä, kuinka eri ammattilaisten yhteistyön vaikutus näkyy asiakkaan elämässä.

LÄHTEET

Allardt, Erik 1976. Hyvinvoinnin ulottuvuuksia. Teos. Porvoo: Werner Söderström Osakeyhtiön laakapaino Porvoo 1976.

Arene ry julkaisuaika tuntematon. Ammattikorkeakoulujen opinnäytetöiden eettiset suositukset. Pdf. https://www.arene.fi/wp-content/uploads/Raportit/2020/AMMATTIKORKEAKOULU-JEN%20OPINN%C3%84YTET%C3%96IDEN%20EETTISET%20SUOSITUKSET%202020.pdf?_t=1578480382. 1–26. Viitattu 26.1.2024

Eskola, Jari & Suoranta, Juha 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Teos. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Fadjukoff, Päivi, Kainulainen, Sakari, Pirhonen, Jari, Saaranen, Terhi, Valokivi, Heli & Vauhkonen, Anneli 2022. Sosiaalinen hyvinvointi turvaa terveyttä. Katsaus. Sosiaalilääketieteellinen aikakauslehti 2022:59: 327–335. <https://journal.fi/sla/article/view/111453/72464>. Viitattu 19.3.2024

Forss, Päivi & Vatula-Pimiä, Marja-Leena 2014. Sosiaalinen turva ja hyvinvointi. Kirja. 5. uudistettu painos. Porvoo: Bookwell Oy. Viitattu 5.2.2024

Hirsjärvi, Sirkka, Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 1997. Tutki ja kirjoita. Teos. Porvoo: Bookwell Oy.

Isola, Anna-Maria, Kaartinen, Heidi, Leemann, Lars, Lääperi, Raija, Schneider, Taina, Valtari, Salla & Keto-Tokoi, Anna 2017. Mitä osallisuus on? Osallisuuden viitekehystä rakentamassa. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Työpäperi 33/2017. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/135356/URN_ISBN_978-952-302-917-0.pdf?sequence=1. Helsinki: Juvenes Print – Suomen Yliopistopaino Oy. Viitattu 11.2.2024

Isometsä, Pirjo, Lindh, Jari, Pietiläinen, Rauno, Pulju, Kaisu, Raappana, Mikko, Romakkaniemi, Marjo, Rätty, Rauni 2017. Lappilaisen nuoren tulevaisuutta tukemassa: SOKU-hankkeessa tehtyä, koettua ja uusia visioita. Lapin ammattikorkeakoulun julkaisuja. Sarja B. Tutkimusraportit ja kokoomateokset 1/2017. <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/122735/B%201%202017%20Raty%20Pietilainen.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. Viitattu 26.2.2024

Jalava, Janne & Seppälä, Ullamaija 2010. Kuntoutus ja sosiaaliset mahdollisuudet. Julkaisussa: Hiihdomo, Heikki, Saari, Juho (toim.) Hyvinvoinnin uusi politiikka. Johdatus sosiaaliin mahdollisuuksiin. Helsinki. Diakonia-ammattikorkeakoulun julkaisuja A, tutkimuksia 27. (Sivut 251–262). Tampere: Juvenes Print Oy. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/140759/A_27_ISBN_9789524930932.pdf?sequence=4&isAllowed=y. Viitattu 9.2.2024

Karjalainen, Vappu & Karjalainen, Jarno ja THL 2011. Kuntouttava työtoiminta kunnissa. Arvioita toiminnan järjestämistavasta ja kehityssuunnasta. Raportti 46/2011. <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/80041/c7db7901-6ac7-422b-b09f-b62c88a3737a.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. Tampere: Juvenes Print- Tampereen yliopistopaino Oy. Viitattu 15.2.2024

- Kataja, Kati, Lantela, Pilvikki & Romakkaniemi, Marjo 2022. *Journal of Social Work*. Dimensions of social rehabilitation: A qualitative interpretive meta-synthesis. Article Vol. 22 (1) 109-129. <https://journals-sagepub-com.ezproxy.savonia.fi/doi/epub/10.1177/1468017320979544>. Viitattu 1.3.2024
- Laki kuntouttavasta työtoiminnasta 189/2001. <https://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2001/20010189#L2P6>. Viitattu 24.2.2024.
- Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä 612/2021. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2021/20210612#L1P6>. Viitattu 11.3.2024
- Leemann, Lars, Kuusio, Hannamaria & Hämäläinen, Riitta-Maija 2015. Sosiaalinen osallisuus. Sosiaalisen osallisuuden edistämisen koordinaatiohanke (Sokra). Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. https://thl.fi/documents/155392151/190140732/Tietopaketti_Sosiaalinen_Osallisuus.pdf/4bc56a65-8eb2-41c3-87b8-0cd963a2c600/Tietopaketti_Sosiaalinen_Osallisuus.pdf?t=1516029058031. Viitattu 11.2.2024
- Leemann, Lars & Hämäläinen, Riitta- Maija 2016. Asiakasosallisuus, sosiaalinen osallisuus ja matalan kynnyksen palvelut. Pohdintaa käsitteiden sisällöstä. *Julkaisussa Yhteiskuntapolitiikka* 81 (2016):5. Artikkel. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/131350/YP1605_Leemann%26Hamalainen.pdf?sequence=2&isAllowed=y. Viitattu 24.2.2024
- Lindh, Jari, Linnakangas, Ritva & Laitinen, Merja 2017. Kuvalliset menetelmät nuorten osallisuuden tukemisessa. Teoksessa Pohjola, Anneli, Kairala, Maarit, Lyly, Hannu & Niskala, Asta (toim.) *Asiakkaasta kehittäjäksi ja vaikuttajaksi. Asiakkaan osallisuuden muutos sosiaali- ja terveystalveissa*. (Sivut 110–128) Tampere: Vastapaino
- Lloyd, Chris 2010. *Vocational rehabilitation and Mental health*, John Wiley & Sons, Incorporated, 2010. School of population health the university of queensland and the queensland and the queensland centre for mental health research Australia. <https://ebookcentral-proquest-com.ezproxy.savonia.fi/lib/savoniafi/reader.action?docID=485680>. Viitattu 18.3.2024
- Maunu, Antti & Kiilakoski, Tomi 2018. Ohjausta osallisuuteen? Sosiaalinen ja poliittinen osallisuus ammattiin opiskelevien nuorten arjessa. Artikkel. *aikuiskasvatus* 2/2018. <https://journal.fi/aikuiskasvatus/article/view/88333/47500>. Viitattu 1.3.2024
- Mäntyneva, Päivi & Hiilamo, Heikki 2018. Osallisuuden ja osattomuuden dynamiikka työtoiminnassa. *Yhteiskuntapolitiikka* 83 (2018):1. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/136023/YP1801_Mantyneva%26Hiilamo.pdf?sequence=2&isAllowed=y. (Sivut 1–28). Viitattu 30.1.2024
- Mäntyneva, Päivi 2019. Toimijuuden vahvistumisen edellytykset kuntouttavassa työtoiminnassa. Tutkimusartikkeli. *Sosiaalipedagoginen aikakauskirja, vuosikirja 2019, vol.20*. <https://journal.fi/sosiaalipedagogiikka/article/view/70243/47758?acceptCookies=1>. Viitattu 30.1.2024

Määttä, Anne 2018. Sosiaalinen kuntoutus ja yhteensovittavan johtamisen työskentelyprosessi. (Sivut. Teoksessa Kostilainen, Harri & Nieminen, Ari (toim.) 2018: Sosiaalisen kuntoutuksen näkökulmia ja mahdollisuuksia. DIAK työelämä 13. Diakonia ammattikorkeakoulun julkaisuja. Juvenes Print Oy. Tampere, 26–38. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/141721/Diak_Ty-oelama_13_verkko.pdf?sequence=4&isAllowed=y. Tampere 2018. Juvenes Print Oy. Viitattu 21.1.2024

Piipponen, Sirkka-Liisa, Kurikka, Päivi, Kuntaliitto 2020. Opas kuntalaisten osallistumisen arviointiin. Miten osallistuminen vaikuttaa, miten kunta edistää osallisuutta. Kuntaliitto. Pdf- tiedosto. Helsinki. [file:///C:/Users/Guest/Downloads/2059-Osallisuudenarviointiopas-2020%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/Guest/Downloads/2059-Osallisuudenarviointiopas-2020%20(1).pdf). Viitattu 30.1.2024

Piirainen, Keijo & Kallanranta, Tapani 2008. Kuntoutuspalvelut kuntoutumisen ja muutoksen tukena. Teoksessa: Rissanen, Paavo, Kallanranta, Tapani & Suikkanen, Asko (toim.). Kuntoutus. Duodecim. Teos. 2. painos. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy. Viitattu 11.2.2024

Puumalainen, Jouni 2008. Kuntoutuksen historiaa. Teoksessa: Rissanen, Paavo, Kallanranta, Tapani & Suikkanen, Asko (toim.) Kuntoutus. 2.painos. Duodecim. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy. Viitattu 11.2.2024

Puromäki, Henna, Kuusio Hannamaria, Tuusa, Matti & Karjalainen, Jarno, 2016. Sosiaalihuoltolaki ja sosiaalinen kuntoutus. Terveys- ja hyvinvoinnin laitos. Työpaperi 47/2016. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/131975/Sosiaalihuoltolaki_Tyo_47-2016_net.korj%20240217.pdf?sequence=1&isAllowed=y. Helsinki: Juvenes Print-Suomen yliopistopaino Oy. Viitattu 26.1.2024

Romakkaniemi, Marjo & Rätty, Rauni 2017. Lappilaisen nuoren tulevaisuutta tukemassa. Teoksessa Pietiläinen, Rauno & Rätty, Rauni 2017. Soku- hankkeessa tehtyä, koettua ja uusia visioita. Lapin ammattikorkeakoulun julkaisuja. Sarja B. Tutkimusraportit ja kokoomateokset 1/2017. <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/122735/B%201%202017%20Raty%20Pietilainen.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. Viitattu 26.2.2024

Sonkajärvi 2022. Sonkajärveläinen ja ylpeä siitä. Kuntastrategia 2022–2025. Verkkosivu. <https://www.sonkajarvi.fi/media/toimintaohjeet-saannot-ja-strategiat/strategiat/Kuntastrategia%202022-2025.pdf>. Viitattu 3.3.2024.

Sosiaalialan ammattikorkeakoulutuksen kompetenssit 2023. Pdf-tiedosto. Julkaistu 20.4.2023. <https://www.sosiaalialanamkverkosto.fi/wp-content/uploads/2023/04/SOSIAALIALAN-AMMATTIKORKEAKOULUTUKSEN-KOMPETENSSIT-2023.pdf>. Viitattu 19.7.2024.

Sosiaali- ja terveysministeriö julkaisuaika tuntematon. Osallisuuden edistäminen. Verkkosivu. <https://stm.fi/osallisuuden-edistaminen>. Viitattu 11.2.2024

Sosiaalihuoltolaki 1301/2014. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2014/20141301#L3P17>. Viitattu 26.1.2024.

Sosiaalisen kuntoutuksen valtakunnallinen kehittämishanke ja Terveyden- ja hyvinvoinnin laitos 2018. Suositus työikäisten sosiaalisen kuntoutuksen järjestämisen laatuksiteereiksi. Helsinki: Puna-Musta Oy. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/137281/URN_ISBN_978-952-343-249-9.pdf?sequence=1&isAllowed=y. Viitattu 11.2.2024

Sosiaali- ja terveysministeriö 2023. Hyvinvointialueet vastaavat sote-palvelujen ja pelastustoimen järjestämisestä. Verkkojulkaisu. Päivitetty 10.11.2023. <https://stm.fi/hyvinvointialueet>. Viitattu 3.3.2024

Sote-uudistus tulee- miten lakimuutos vaikuttaa kuntouttavaan työtoimintaan?2022. Verkkojulkaisu 13.12.2022. <https://www.sininauhaliitonjasenet.fi/tyollistaminen/sote-uudistus-tulee-miten-lakimuutos-vaikuttaa-kuntouttavaan-tyotoimintaan/>. Viitattu 29.2.2024

TE-palvelut julkaisuaika tuntematon. Työllistymistä edistävä monialainen yhteispalvelu (TYP). Verkko-julkaisu. <https://toimistot.te-palvelut.fi/uusimaa/typ>. Viitattu 24.2.2024

Terveydenhuoltolaki 1326/2010. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2010/20101326>. Viitattu 2.2.2024

Terveyden- ja hyvinvoinnin laitos 2020. Kuntouttava työtoiminta 2019 – Kuntakyselyn osaraportti. Kuntouttavan työtoiminnan asiakasmäärä kasvoi edelleen. Tilastoraportti 39/2020. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/140575/TR_39_2020_.pdf?sequence=5&isAllowed=y8.10.2020. Viitattu 24.2.2024

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos & Raivio, Helka (toim.) 2018. Enemmän sosiaalista toimintakykyä, lisää osallisuutta. Sosiaalisen kuntoutuksen kehittämishankkeen (SOSKU) 2015–2018 loppuraportti. Työpaperi 7/2018. Tampere: Juvenes Print- Suomen Yliopistopaino Oy. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/136144/URN_ISBN_978-952-343-070-9.pdf?sequence=1&isAllowed=y. Viitattu 22.1.2024

Tuomi, Jouni, Sarajärvi, Anneli & Kustannusosakeyhtiö Tammi 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Teos. Vantaa: Hansaprint Oy.

Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Teos. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö tammi.

Tuusa, Matti, Ala-Kauhaluoma, Mika 2014. Selvitys nuorten sosiaalisesta kuntoutuksesta. Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2014:42. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/70320/URN_ISBN_978-952-00-3545-7.pdf?sequence=1&isAllowed=y. Helsinki. Viitattu 23.1.2024

Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2023. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan HTK- ohje 2023. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan julkaisuja 2/2023. Helsinki. https://tenk.fi/sites/default/files/2023-03/HTK-ohje_2023.pdf. Viitattu 16.2.2024

Vilkka, Hanna 2021. Näin onnistut opinnäytetyössä. Ratkaisut tutkimuksen umpikujiin. Verkkokirja. PS-kustannus

LIITE 1: SUOSTUMUSLOMAKE

Olen sosionomi- opiskelija Savonia ammattikorkeakoulusta ja teen opinnäytetyötä, jossa yhteistyö tahona on Sonkajärven työpaja.

Opinnäytetyön tarkoituksena on tuottaa tietoa hyvinvointia edistävän palvelun toteuttamisen mahdollisuuksista Sonkajärven kunnassa työntekijöiden näkökulmasta tarkasteltuna. Tutkimuskysymykset ovat; 1.) Millaisia hyvinvointiin liittyviä palveluntarpeita asiakkailta on? 2.) Millainen on asiakkaiden tarpeisiin vastaava hyvinvointia edistävä palvelu?

Toteutan tiedonkeruuta teemahaastattelun avulla. Tallennetut haastattelut on tarkoitus puhtaaksikirjoittaa, niin kuin ne on sanottu, jota kutsutaan litteroinniksi.

Teemahaastattelussa syntyneitä materiaaleja säilytetään asianmukaisesti ja se tuhoetaan asianmukaisesti. Tutkimuksessa minua sitoo vaitiolovelvollisuus ja en kerää henkilötietoja tai luovuta aineistoa muille.

Toteutettu työni julkistetaan ammattikorkeakoulun Theseuksessa julkiseksi.

Sosionomi-opiskelija Savonia, Iisalmi

Hertta Balk

Nimi ja päivämäärä

Osallistun opinnäytetyöhön liittyvään haastatteluun vapaaehtoisesti. Minulla on oikeus keskeyttää osallistumiseni missä tahansa vaiheessa. Henkilötietojani ei julkaista opinnäytetyössä.

LIITE 2: ANALYYSITÄULUKKO

Pelkistetyt ilmaukset	Alaluokat	Yläluokat	Pääluokka
Asiakas mukaan suunnittelemaan toimintaa	Yhdessä tekeminen	Yksilöllisyyden huomioiminen	Asiakaslähtöisyys
Asiakkaan kuunteleminen ja tarpeet	Kuunteleminen		
Asiakkaan toiveet otetaan huomioon toiminnassa ja pohditaan yhdessä tavoitteet	Yksilöllisyys		
Asiakkaan kanssa yhteistyössä suunnitellaan, järjestetään, kehitetään ja arvioidaan toimintaa	Tutustuminen		
Asiakkaan tilanteeseen hyvä perehtymisen työtoimintaan tullessa			
Asiakkaiden yksilöllisyys otetaan huomioon ohjauksessa			
Asiakas pääsee suunnittelemaan työtoimintaa			
Asiakkaaseen tutustuminen ennen suunnitelmien tekoa, jotta voidaan tarjota asiakaslähtöistä toimintaa			
työtoiminnan tulee olla mielekästä ja asiakaslähtöistä			
Asiakkaan haasteet otetaan huomioon palvelussa, jotta toiminta on asiakaslähtöistä			

Työtehtävät pitää olla sopivia asiakkaille	Yksilöllisyys ja merkityksellisyys	Yksilöllisyys ja merkityksellisyys	Asiakaslähtöisyys
Työtoiminnassa tulee huomioida yksilöllisyys ja kiinnostus työtehtävissä	Kiinnostus		
Työtoiminnan pitäisi olla asiakkaalle merkityksellistä ja, että se jäisi näkyväksi			

<p>Asiakkaan kokonaisvaltaisen tilanteen huomioiminen</p> <p>Asiakkaiden yksilöllisyys otetaan huomioon ohjauksessa</p> <p>Asiakas tulee kuulluksi ja nähdäksi omana itsenään</p> <p>Oman käden jälki näkyviin</p>	<p>Kokonaisvaltaisuus</p> <p>Ainutkertaisuus</p> <p>Kuulluksi tuleminen</p>		
<p>Asiakkaiden elämäntilanteen edistäminen ja jatkopolun löytyminen</p> <p>Kaikille laaditaan yksilöllinen suunnitelma ja jatkopolku.</p> <p>Jatkuva arviointi ja jatkosuunnitelmien tekeminen</p> <p>Työkyvyn ja terveydentilan arviointi ja jatkopolun löytyminen</p> <p>Asiakkaan jatkopolun löytyminen</p>	<p>Jatkopolun löytyminen</p> <p>Yksilöllisyys</p> <p>Vaihtoehtojen pohtiminen</p>	<p>Tulevaisuuden suunnitelmat</p>	<p>Toivon antaminen</p>
<p>Asiakkaan hyvä tunteminen ja haasteisiin puuttuminen nopeasti</p> <p>Asiakkaan hyvä tunteminen ja jatkuvat keskustelut tukevat asiakasta kuntoutumisessa</p> <p>Virikkeellinen ja mukava tekeminen sekä tulevaisuuden suunnittelu yhdessä ohjaajan kanssa</p> <p>Omat työpajasopimukset helpottavat niin asiakkaiden kuin työntekijöiden tilannetta</p>	<p>Jatkuvat keskustelut</p> <p>Tulevaisuuden suunnittelu</p> <p>Nopea palveluun pääsy</p>	<p>Toivon vahvistaminen</p>	<p>Toivon antaminen</p>
<p>Ohjaajan tuki on tärkeää työtoiminnassa</p> <p>Asiakkaan tahdissa meneminen</p> <p>Riittävästi ohjaajia, jotka arvioivat säännöllisesti asiakkaan tilannetta</p> <p>Ohjaajien ammattitaito</p> <p>Ohjaajan tuki tärkeää toiminnassa</p> <p>Nopea reagointi asiakkaan tilanteessa</p>	<p>Ohjaus</p> <p>Asiakaslähttöisyys</p> <p>Ohjaajien ammattitaito</p>	<p>Kannustaminen</p>	<p>Toivon antaminen</p>

<p>Työntekijöillä hyvä ammattitaito löytää asiakkaan vahvuudet</p> <p>Ohjaaja tuki tärkeä osallisuuden tukemisessa ja jatkopolun löytymisessä</p> <p>Ammattitaitoinen henkilökunta</p>	<p>Ohjaajien kannustaminen</p>		
<p>Työtoiminnassa on tärkeää työympäristö, työkaverit ja yhteisö</p> <p>Työtoiminnassa pitää olla turvallinen ja motivoiva ilmapiiri</p> <p>Luottamuksen rakentaminen ja ylläpitäminen</p>	<p>Yhteisö</p> <p>Kannustaminen</p> <p>Turvallisuus</p>	Luottamus	Toivon antaminen
<p>Yhteisöllisyyden ja mukavan tekemisen lisääminen yksilö- ja yhteisötasolla</p> <p>Yhteisöllisyyden lisääminen</p> <p>Yhteisöllisyys ja sosiaalisuus lisääntyy osallisuuden ja yhteisöllisyyden edistämisen.</p> <p>Työtoiminta lisää yhteisöllisyyttä</p>	<p>Yhteisöllisyys</p> <p>Mukava tekeminen</p> <p>Sosiaalisuus</p> <p>Yhdessä tekeminen</p>	Yhteisöllisyys	Kokonaisvaltainen kuntoutuminen
<p>Asiakkaan aktivointi ja motivointi erilaisissa asioissa ohjauksessa</p> <p>Nopea työpajasopimusten teko, kun asiakkaalla on oma motivaatio palveluun</p> <p>Harkinnanvaraisen kulukorvauksen myöntäminen asiakkaalle</p> <p>Työtoimintaan motivoituminen voi vähentää päihteiden käyttöä ja masennusta</p> <p>Voik työtoimintaan osallistuminen poistaa työnhakuveloitteet</p>	<p>Vastuuttaminen</p> <p>Yhdessä suunnittelu</p> <p>Itsetunto</p> <p>Vahvuudet</p> <p>Asioihin vaikuttaminen</p>	Osallisuuden edistäminen	Kokonaisvaltainen kuntoutuminen
<p>Asiakaslähtöisyyden huomioiminen ja vapaaehtoisuus</p>	<p>Vapaaehtoisuus</p> <p>Asiakaslähtöisyys</p>	Hyvinvoinnin edistäminen	Kokonaisvaltainen kuntoutuminen

Taloustilanteen tasapainottaminen ja avun saaminen asioiden hoitamiseen Tuetaan omien mielipiteiden esille tuomisessa	Omat mielipiteet		
<p>Työllisyyttä tukevassa työtoiminnassa on samoja piirteitä kuin sosiaalisessa kuntoutuksessa</p> <p>Työllistymistä tukeva työtoiminta edistää työelämävalmiuksia ja turvaa sen, että asiakas ei tipu palveluiden ulkopuolelle</p> <p>Palvelua kehitetään asiakkaiden tarpeita vastaavaksi</p> <p>Työtoiminta lisää sosiaalisuutta</p> <p>Sosiaalisuuden lisääminen</p> <p>Osallisuuden lisääminen ja itsetuntemuksen edistäminen</p> <p>Asiakkaan toiveet otetaan huomioon toiminnassa ja pohditaan yhdessä tavoitteet</p> <p>Työtoiminta edistää asiakkaan kokonaisvaltaista toimintakykyä</p> <p>Yksilöllinen suunnitelma kaikille</p> <p>Työtoiminta lisää sosiaalisuutta ja elämäntilanne edistyy ja näin ollen työelämään on helpompi palata</p>	<p>Kuntoutus</p> <p>Työelämävalmiudet edistyy</p> <p>sosiaalinen osallisuus</p> <p>Yksilöllisyys</p> <p>Toimintakyky edistyy</p>	Kuntoutuminen	Kokonaisvaltainen kuntoutuminen
<p>Yhteistyön merkitys korostuu muiden toimijoiden kanssa</p> <p>Verkostoitumisen tärkeys korostuu</p> <p>Yhteistyö sosiaali- ja terveydenhuollon kanssa</p> <p>työtoiminnassa saa yksilövalmennusta ja verkostoituminen on tärkeässä roolissa</p> <p>Yhteistyön merkitys korostuu koska usein asiakkailla on moniongelmaisuuksia</p>	<p>Yhteistyö ja verkostoituminen</p> <p>Moniongelmaisuus</p>	Moniammatillisuus	Palvelumuotoilu
Näkyvyys kunnassa	Uusi palvelu	Palvelun kiinnostavuus	Palvelumuotoilu

<p>Kunnan taloudellinen tukeminen</p> <p>Palvelun vetovoimaisuuden ylläpitäminen</p> <p>Uusi palvelu tarvitsee aikaa</p> <p>Palvelun kiinnostavuus ja vetovoima kunnassa vaikuttaa asiakkuuteen</p> <p>Asiakkaat eivät pääse tarvitsemiinsa palveluihin</p> <p>Asiakkailla on tarvetta työllisyyttä tukevalle työtoiminnalle ja jäävät muuten palveluiden ulkopuolelle</p> <p>Uudelle palvelulle on tarvetta</p>	<p>Näkyvyys</p> <p>Tarvelähtöisyys</p>		
<p>Tärkeää, että asiakas kokee, että työtoiminnasta on hyötyä hänen elämässään</p> <p>Asioihin vaikuttaminen yksilö- ja yhteisötasolla</p> <p>Arkirytmien löytyminen asiakkaan elämään ja sosiaalisuuden lisääminen</p> <p>Mielekäs arki</p> <p>Tavoitteellinen ja mielekäs työtoiminta</p> <p>Arjenhallintataitojen tukeminen työtoiminnassa</p> <p>Arjenhallinnan ja taloustilanteen tukeminen</p> <p>Asiakkaiden haasteina on päivärutiinin ylläpito ja sosiaaliset suhteet muihin sekä liika pelaaminen</p> <p>työtoiminta tukee päivärytmiä, yhteisöllisyyttä ja sosiaalisia taitoja</p>	<p>Arkirytmien löytyminen</p> <p>Mielekäs tekeminen</p> <p>Arjenhallinta</p> <p>Taloustilanne</p> <p>Sosiaalisuuden lisääminen</p> <p>Pelaamisen väheneminen</p>	<p>Työtoiminnan vaikutus hyvinvointiin</p>	<p>Palvelumuotoilu</p>

asiakas ohjataan oikeaan palveluun Matalan kynnyksen palvelu, jossa asiakas tulee kuulluksi Asiakkaat ovat usein väärässä palvelussa syrjäytymisen riski on suurentunut moniongelmaisuuteen pitäisi saada apua eri tahoilta	Matalan kynnyksen palvelu Oikea-aikaisuus Moniongelmaisuus	Asiakaslähtöinen palvelu	Palvelumuotoilu
---	--	--------------------------	------------------------

LIITE 3: TEEMAHAASTATTELURUNKO

TEEMAHAASTATTELU

Haastattelun alussa: Mitä teet työkseksi? Kauanko olet tehnyt nykyistä työtä?

Teema 1 Osallisuus

- Millaista on hyvä osallisuus?
- Toteutuuko asiakkaiden osallisuus nyt tarjolla olevien palveluiden kautta?
- Miten työllistymistä tukeva työtoiminta lisää osallisuutta?

Teema 2 Hyvinvointi

- Millaisia hyvinvointiin liittyviä haasteita asiakkailla on?
- Vastaavatko nykyiset palvelut Sonkajärvellä hyvinvoinnin haasteisiin? Jos ei, miksi?
- Ovatko palvelut saavutettavissa? Jos ei, miksi?
- Onko työllistymistä tukeva työtoiminta paremmin saavutettavissa, kuin muut palvelut? Miksi?

Teema 3 Kuntoutus

- Millaisia kuntoutuksen tarpeita asiakkailla on?
- Vastaavatko nyt tarjolla olevat palvelut asiakkaiden kuntoutuksen tarpeisiin?
- Kuinka työllistymistä tukeva työtoiminta edistää asiakkaiden hyvinvointia ja kuntoutumista?
- Miten työllistymistä tukeva työtoiminta eroaa muista kuntoutuksen muodoista? (esim. sosiaalinen kuntoutus ja kuntouttava työtoiminta)

LIITE 4: TIEDOTE

Hei!

Olen sosionomi- opiskelija Savoniasta. Teen opinnäytetyötä, jossa tavoitteena on tuottaa tietoa työllisyyttä tukevan työtoiminnan järjestämisen edellytyksistä Sonkajärven kunnassa työntekijöiden näkökulmasta tarkasteltuna.

Kerään tietoa opinnäytetyöhön teemahaastattelujen avulla, jotka on tarkoitus toteuttaa huhtikuun 2024 aikana. Ohessa liite teemahaastattelun rungosta ja suostumuslomake haastatteluun.

Hertta Balk